

СПОРТ
Хьалхара моттиг яьккхар
вай наьк дераша

16

Газет арадувл 1923-ча шера
майтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

№43 (12720)
Лайчилла
буттг,
13 ди, 2025 шу

12+

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

ТИЕМА ХА
Мехкарча КСВО
оагІон хьалха эттар
Эсамарзанаькъан
Іалаудин

5

ІАДАТАШ
СтГАУ вайнаьха
викалаш лорадеш ба,
бІаьшерашкара
хьадоагІа Іадаташ

8

КЪАМАН СЕЛХАНЕ
ХІанзалца лораяьча
къаьнарча хьайро
ноахалий замаех дувц

11

КХОЛПАМ
Курхьарс мишта хьаю
гойташ хилар вай
мехка

13

БЕРИЙ ВАХАР
Юкьерча Ачалкхерча
дешархошца
кхерамзленах, машарах
дийцар

15

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

МоллагІа халонаш эшае йиш я

Мехкада: ГІалгІай мехка бежктокхаме,
къахьегама тІера нах бах

2-3

Маслахьат

Мехкара 32 дов
діадоаккхаш,
къахьийгар
Мехкадас
тІахьожам
лоаттабеш болх
діахьоча комиссе

7

Магасера керттера стадион тоае езарах, хьоахадир наха Мехкадаьга

Гаьгенаькъан Мартина

Бахархой хаттарашта жоп луш дIайихъача кхетаче, Мехкадас тIади́ллар; шахьарерча Пхьарчанаькъан Мухьмада цIерах йолча керттерча стадиона хьал меттадоаладеш болх дIахьо, аьнна.

Магасерча вахархочо дийхар республикан кулгалхочунга; из тоайта, аьнна. Цу моттиге кийчо дIахьош я футбольни академи.

Шахьара да волча Тиймар-занаькъан Мусас яхачох, цу гIулакха йола проект кийча я, ахча а долаш да. ТIадоагIача шера, Дала аьннадале, болх дIаболабе лерхI; цунга хьежжа, маьтсела бетта хьалхарча деношка керттерча шахьарерча стадиона тIа ха дIакхяхьа йиш йолаш хургба бахархой.

Хьехархошта алапи дIадалара гIулакхага хьажа, аьнна, тIади́ллар Мехкадас

ГIазданаькъан Ахьмад

Республикера вахархо Iажанаькъан Сулейма мехкадаьцарча кхетаче леткъар; хьехархошта алапи ханнахьа хьателац, аьнна. Из вIалла а хила йиш йолаш хIама дац, аьнна,

белгалдаьккхар Мехкадас. «Цхьаккха а тайпара хили́та йиш йолаш хIама дац из, - аьлар Мехкадас. – Паччахьалкхено ший декхараш боагIача боараме дIахьош латт, алапена эшаш дола ахча цIаккха а гоа ца деш, ханнахьа хьакъ-

оададеш да».

Республикерча дешареи Илмани гIулакхех йолча министерствонна тIади́ллар Мехкадас из гIулакх дикка тахкар, Iажанаькъан Сулейма белгалъеш йолча моттиге алапи гоадара бахьан

малагIа да хьеже, из гIулакх лертIача даккха, аьнна.

Къаьстта ишколашта кулгал деш барий балхага хьеже, хьехархой бокъонаш боагIача боараме лораеш ий тахка, аьнна, тIади́ллар республикан Кулгалхочо.

Нувхаш дIакхувсача моттигашца ювзаенна халонаш белгалйир, Мехкадаьца хиннача къамаьбла юкье

ГIазданаькъан Ахьмад

МагIалбика кхален СоагIапча бокъо йоацача моттиге хьаIайна латта нувхий гув чIоагIа бахархой саготдеш ба. Мехкадаьга хаттараш телаш, телевидене гIолла дIахьоча кхетаче айдир из гIулакх цу юртарча вахархочо БIарахой Адама. Цо белгалдаьчох, кашамашта IотIакхьача бала боалла нувхий гув, юрта куц толхадарал совгIа, экологени бахархой могашалаи зе деш ба.

МагIалбик-Шахьаререй МагIалбика кхален моттигашкарей нувхашца дувзадена гIулакх терко лоаттаеш да, яхаш, белгалдаьккхар Мехкадас.

Цу гIулакха доазув къоа-стадаьд, 2027-ча шера, мехкадас белгалдечох, Юкьерча Ачалкхен доазон тIа таханарча хано дIадеххача тайпара йола полигон хьальергья. 2029-ча шера истебала безаш ба из болх. МагIалбика кхален бахархой, нувхий гувнех хьаухаш болча кIуро готтабаь, леткъаш хилар хьоахадир Мехкадас.

Из хIама иштта дита йиш ярех дац! Цу моттигерча хьакимашта тIади́ллар Мехкадас цу гIулакхага хьажар.

Машинех йоал дIацателарах, дийцар къамаан паччахьа, бахархошца гуччахьара къамаьл деш

ГIазданаькъан Ахьмад

Иаьлий-Юрта эттача кхоачамбоацаро сатем боабаьб наьха: кердача лицейна тIабодаш машинаш лела никъ Iобиллаб, бакъда гIашлой никъ хIанз а тоабанза ба. Цу хаттарча мехкадаьца бувзаме яьлар цигара яхархо, цу новкъа гIолла ишколе уха бераш дагадоахкаш.

Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас теркалдир, тIехьарча шерашка дешара оагIонца мехка дIабихьар боккха болх болга - хьалъьий 48 ишкол, 50 берий беш хьайийлай. Цу гIулакхо хьахьокх, дешара оагIонца дувзаденнараш тоаде гIерташ къахьегилга.

Иаьлий-Юртар керда лицей а цу беркатеча бал-

хацара масал да. Бакъда, гIашлой никъ цахилар кхыча оагIонцарча кхоачамбоацарех да, тахан муниципальни администрацера ахча тоьаш цахилар да цун бахьан.

Бахархоша машинех йоагIа йоал дIацателар да деррига а. 1 млрд сом совгIа ахча да йоалах хьаIайна мехка латтар. Из бахьан долаш, моттигерча админи-

страцешка боагIача боараме болх дIабахьа ахча таац.

Машинех телаш йола йоал керда наькъаш дехкаш, гIашлой моттигаш меттайоалаеш, урамашка лампаш йогIаш дIахайта йиш хургьяр. ЛаьрххIа болх дIахьош, меттадоаладе дезаш гIулакх да из, цунга хьежжа вай цхьана къахьега дезаш.

ГIалгIайчен Кулгалхочо белгалйир республикан кагирхой таронаши хургдолчун наькъаши

Султиганаькъан Йоакъап

ГIалгIайчен дика, хьакъал дола кагирхой ба, таханарча ден хаттарашта жоп дала таро а йолаш. Из белгалдир ше «Магас» яхача къамаан телеканалага гIолла мехкахошца къамаьл дIахьош ГIалгIайчен Кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

«Вай кагирхой ба, из гуш а да, болх беча тайп-тайпарча доакъош тIа, масала, IT-Академе, иштта кхыча мот-

тигашка. Цул совгIа, республике вIашагIйоллаш я къонача говзанчий, кулгалхой программа. Кагирхой къахьегама тIера ба вай, хьинар долаш а ба», - аьлар Макшарипа Махьмуд-Иаьлас.

Белгалду, ГIалгIайче укх массехк шера дIахьош я дукхача оагIонашкахьара политика, де йиш йола новкъостал деш кагирхой таронаш гучаяхара, республикан кхувш йоагIача тIехьенна начIал довзара лаьрхIа.

ГалгIайчен Кулгалхочо белгалдир, ток лоха хилара бахъанаш

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгIайчен кулгалхочо «Гуччахъара къамаъл» дIахьош, мехка бахархой хаттарашта жоп делар, цхьацца йолча юрташка токацара хьал дика латташ цахилар чулоацаш.

Цо белгалдир цун керттера бахъан. ДIадахача шерашка тока боахам дегIабоалабара дола хьалаш нийса дIадохийташ ца хилча, цун кхы таро хилац цу даькъ тIара болх кердабаккха а е из тоабе а. Цу ханашка денз, латташ дола хаттараш да уж. Цу тIа тIакхеташ да йоаяьча токах бола Iаьдала мах ший ханнахъа наха дIалуш цахилар. Цу дерригне а тахан юхатох из хьал, цудухъа ший ханнахъа тоадара балхаш дIадахъа, эшачунца из боахам Iалашбе таро цахиларах, кхоачам боацарашка кхоач.

Кхы а цу юкьедаогIаш да къайлагIа майнинг-фермаш лелаяр. ДукхагIча даькъе цигара хьадоагIа ток ца тоьаш хилар. Мехкадас хьакхайка-

дир из хьал меттаоттадара шоаш де лаьрхIар: «Кьилбасе-да Кавказа» МКРС еррига до-

алахье дIаялар.

Еррига республикан подстанцеш, электросеташ мех-

кашта юкьера кIийле йолаш хургьа. Цо таро лургьа из болх лертгIа лелабе.

Мехкада: Вай, цхьа барт болаш, гIо ду СВО бIухошта

Султиганаькъан Йоакъап

СВО доакъашхой, цар дезал хьаллоацаш дIахьош болча балха дакъа лоацаш я еррига Iаьдала балха моттигаш, доал деча даькъ тIара кулгалхой, юкьарлон болхлой, республикан бахархой. Цох дийцар ГалгIайчен Кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас «Гуччахъара къамаъл» дIахьош «Магас» телеканалага гIолла.

«ЛаьрххIача операце дакъа лоацаш волча хIара сага вахарах бехктокхаме да вай», - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас, российский бIухоех дувцаш.

Цо хьоахабир цу даькъ тIа дIахьош бола болх. Республикан паччахъа иштта белгалдир мел эшаш да тахан, нийсхонга диллача, вай мехка духъа-ла моастагIал долча наха леладу гIулакхаш юхатохар.

Наьсарера стадион тоае дикхарийла бир

Гаягенаькъан Мартина

ГалгIай Республикан Кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас, «Гуччахъара къамаъл» деш, тIадиллар ГалгIай Республикан физически культуран, спорта Министерствонна Наьсарен-Шахъара Овшанаькъан Рашида цIерагIа Центральни стадион тоаяр.

Наьсарен вахархочо Имагожанаькъан Йоакъапа Мехкадаьга дийцар, Наьсарерча №1 йолча лицей юхерча стадиона хьал вочарех хилар. Цига Iомалуш йиь футбола ишкол, иштта яйга атлетика я. Из хьалъаьча хана денз, цига ремонт яьац.

ГалгIай Республикан спорта министра Белхарой Руслана белгалдир, 2027-2028 шерашка цу даькъ тIа тоадара балхаш де лаьрхIа хилар.

Керда ФОКаш хьаелларах, дийцар Мехкадас

Гаягенаькъан Мартина

Мехкадаьца дIайихъача «Гуччахъара къамаъл» яхача кхетаче, геттара дукха хаттараш эттар спорта оагIонца дувзаденна.

Шолжа-Шахъаре вахача Гайсанаькъан Аслана мех-

кадаьга дехар дир. Энгельса цIерагIча ураме ФОК хьалъайта шоашта, аьнна.

Минспорта кулгал деча Белхарой Руслана белгалдир, цу ураме ФОК хьалъе цхьаккха тайпара йиш йолаш дац, доазонца дувзаденнача цхьацца бахъанашта тIагIолла.

Шахъара да волча Iумаранаькъан Аслана яхачох, Шолжа-Шахъаре йиь спорта моттиг я. Цул совгIа, 2023-ча шера болх бе йолаеннай ФОК, ца говш хьаелла лерхIаш цхьаьккха моттиг а я. МагIалбика кхален вахархо волча Кийнаькъан Адамгара а кхаьчар иштта хаттар.

Йоккхача, Юкьерча Ачалкхенашкара, Дабе-Юртара бахархой духхьал цхьан ФОКе болх дIакхухъаш ба, яхаш, дийцар цо.

Цу оагIонцара къахьегамхой оарцагIбаьха из гIулакх дикка тохкаргда, аьнна, соцам бир Мехкадас.

Мехка хургдолчунца дакъа хилар

2026 шера тоаергья йиъ деша даха ха йоацача берий моттиг

Газданабъкан Ахьмад

«Дезал» яхача къаман проекта, иштта «Дезал хьалла-цар» яхача региона проек-та чуйоаглаш Палглайчен гишлошгьяра Министер-ствос хьакхайкадаьд, хьатладоагIача шера деша даха ха йоацача берий респу-бликан юрташкара моттигаш цIенхаштта тоаергья аьнна. Уж я ЖIайрахьа, Пажарий-Юрта, МагIалбике, иштта Ма-гасе.

«Палглайчен гишлошгьяра Министерствон комиссе тех-кар, еррига хьахержа гишлош. Уж хьежар дIадахьа дезача бал-хашка, белгалдир де дезар, цу гишлон технически хьал миш-тад хьежар. Цига яьча чаккхе-но хьагойт, кхоачамбоацараш да 14 тайпара тоаде дезача дакъъ тIа. Царна юкъе да тхов, кораш, наIараш хувцар; ламинат Iодиллар, йовхал чуйил-лар, мух кхетийташ йола мот-тиг кийчъар, чура бIеха хиш дIаухаш йола моттигаш яр,

тIера гишлош тоаяр, лагIаш хувцар, иштта кхы дуккха - дараш», - аьлар «Сердало» газе-тага республикан гишлошгьяра Министерстве.

Программа кхоачашгеш дIагIоргда 174 млн сом. Гишлон балхаш дIадоладе лерхI 2026 шера бекарга бетта, тендера балхаш йистедоаллашехь а. То-адара балхаш йистедаха лерхI керда дешара шу дIадолалуш, берий таро хургйолаш керда-ча, дикача хьалашка ха дIаяхьа, кхерамзлен Iалашо а йолаш.

Тоадара балхаш дIахьош хи-лара бахьан да, уж гишлош гет-тара къаьна хилар, цунга хьеж-жа тишгьенна а я, аьлар мотти-герча гишлошгьяра Министер-стве. Еррига хьахержа берий бешамаш къаьнара я, 70-90% кхоачаш. Эггара къаьнагIяр хьалгьяй 1972 шера.

Деша даха ха йоацача берий гишло тоаяро таро лургья, цига ухача берий кхерамзлен Iалашо е, хIама Iоамадара дакъъ тIа та-ханарча дено дIадехаш дола хьалаш лоаттаде, иштта цу гишлон ха йIаьхье, цул совгIа

юрташкара куц леладе.

Кхувш йоагIача тIехьенна йоакхо еш хилар - из керттера декхар да вай паччахьалкхен политикан. Цу дакъъ тIара ца йоалаш дIайодаш я Палглайче, таханарча заман хьалаш хьак-холлаш, хIама Iоамадара дакъъ тIара хьал кхераме хургдоацаш къахьегаш. Республике даим кердадоахаш да, мехка эггара

зIамагIа болча бахархой хIама Iоамадара хьалаш дика хилий-тара лаьрхIа дола балхаш.

Из программа дика кхоа-чашгьяро 2026 шера, цхьаь-ккха лоархIаде гIа боаккхарг-ба, хIама Iоамадара дакъъ тIара хьал дика лоаттадара. Из гишлош тоаяр хинна Iац, из да республикан хургдар инве-стицешца хьаллацар, вай мохк

дика дегIабоалабар.

Республикан гишлошгьяра Министерствос чIоагIду ше кийча хилар цу лоархIамеча балха эшаш дар лоаттаде, «Дезал» яхача программан-на дикагIа йола таронаш лела-еш. Юххера а, чаккхе: кхувш йоагIача тIехьен лаьрхIа дола кхераме доаца вахара хьалаш хьакхоллар.

Боккха болх дIабахьар

Шолжа кхалера депутаташ набха вахара хьал аттача доаккхаш ба

Гаьгенабъкан Мартина

Моттигашкара хьал тоа-дар дувцаш 37-гIа кхетаче дIахьош хилар Шолжа кхален депутатий Кхел.

Эггара хьалхарча оагIонца дувца оттадир терроризм, экс-тремизм яхача зуламашта ду-хьала дIахьош болча бал-хах. Администраце кулгалхо-чун гIонча волча Новразанабъ-кан Темарлана дийцар цу оагIонца кхоачашдаьрех. Ша-хьара администраце болхло-ша, депутаташа тахан бок-кха болх вIашагIбеллаб, къона тIехье нийсача навкъ тIа як-кхар духьа.

Дукха ха йоацаш кха-лен культуран цIеношка дIакхийхар терроризм яхача

доккхача зулама духьала къов-сам лоаттабарах йола кхетаче-наш. Хьехархоша, боккхийчар тахан боккха болх ба кагир-хошца беш латтар.

Терроризм яхача зулама ду-хьале еча Денна хетаяь кхета-че дIайихьар Шахьарерча №1 йолча ишкола дешархошца АТК секретарь, ПДН инспек-тор, ЦПЭ болхло, иштта дийша нах юкъе болаш. Кхален ба-хархошца бувзам лоаттаба-ра тIехьа лоархIаме моттиг дIалоацаш я «Къахьегама бай-ракх» яхача газета редакци.

Газета керттера редактор йолча Хьакхенабъкан Мов-латхана кхетаче дийцар, газе-та оагIонашка гIолла тахан ба-хархошца шоаш дIахьоча бал-хах. Белгалде деза, Шолжа кхален Административни ко-

миссе шахьара моттигашка ло-стам лоаттабара тIехьа боккха болх дIакхухьилга. Урамаш-ка кегар лелабеча бахархошца къамаьл деш, гишлон балхаш-цара совьяьнна хIамаш ханна-хьа дIа ца йоахача моттигашка рейдаш дIакхухьаш, къахьег-цар тахан. Иштта лоархIаме да навкъашкара хьал лорадар а.

Бутт хьалха дIадоладир вай мехка гIум, жагIа, кагий кхера боагIача боараме дIа ца къов-лаш машинашца дIа-юха кху-хьарашта духьала гIод детташ дола гIулакх.

Навкъаш бIехдеш хилар лаьгIденнад цул тIехьагIа. Иштта теркалде дезарех да, доал доацаш дIахийца лела-ча хьайбашта духьала болх дIакхяхьар. Урамашка, скве-рашка, иштта кхийолча мотти-

гашка доладенна лела доахан лаьрххIа къоастаяьча гIод дет-тача моттиге Iочукхувл. Иштта лела хьайбаш бахьан долаш, хулаш дола хатараш айдала-рах дIаболабаь болх ба из.

«ХьалхагIа массахана дег-чу кхерам латтар, навкъашка аралелхаш дола доахан бахьан долаш. ТIехьарча хана метта-денад из гIулакх. Доккха бар-кал кхайкаде лов цу гIулакха хьалхазттача хьакимашта», - аьлар Пажарий-Юртарча Забе-навкъан ИбрахIима.

Бахархой вахарера кхоачам-боацараш теркалдара тIехьа болх дIакхухь депутаташа. Ма-сала, кIира хьалха Балайнабъ-къан цIерах болча шахьарер-ча урамера хин лини хувций-тар цар. 650 метрага кхоачаш йолча моттиге; керда, дикагIа йола турбаш чухьхкар. Наьха

вахара хьал аттачахьа доак-кхаш ба из болх.

Администрацешта, цу оагIонцарча моттигий болх-лошта чIоагIа лоархIамечарех да 2025-ча шера, 2026, 2027-ча шерашка Шолжа кхален мот-тигашка къахьегарий алапи лакхдар. Бахархоша чIоагIа сатувс цу оагIонца дика хув-цамаш хиларга, хIана аьлча керттера гIулакхаш дIадерзаде а тоьам болаш хилац царна хьатIадоагIар.

Хьакимий цу оагIонца малагIа хувцамаш юкъедоа-ладе аьттув баьннаб, ца говш ховш хургда. Кхален депута-таш юкъе болаш, дIайихьача кхетаченга гIолла керда, дика хувцамаш хургхиларга хье-жаш ба Шолжа кхален бахар-хой.

Политически таӀазар лайнча наьха мемориале дӀахьош ба, «СВОи музей чу» яха болам

ГӀазданаькъан Ахьмад

«СВОи музей чу» яха болам дӀахьош ба, ГӀалгӀай къам мехкадаккхара дагалоаттама Мемориала моттиге. Цунна чудоагӀаш, Даьхе лораеш латтараш, цар дезал мах боацаш Мемориала комплексе баха йиш йолаш ба - из я дӀадахача ноахалий истори дийнлуш а лорадеш а йола моттиг. Из дӀахьош хилар дувзаденна дар дӀадахача ханаца тахана ха хоттар ловш хиларца, цо таро лу кӀоаргагӀа довза уж балан денош, Даьхен исторе турпала оагӀонаш дикагӀа бӀаргаго.

«Тахан залашка этта хинна сатем боабир чуваннача СВО доакъашхочо, из цига веза хьаьша вар, ше малав ца кхайкадеш хинна. Цо дийндир деррига кхетачен хьал, бӀухой, турпалхой дезал музея гойтама дунен чу баьлар, цун еррига исторе оагӀонаш йовза дагахьа», - аьлар «Сердало» газетага МКЖР.

Мах боацаш Мемориала комплексе вахар - из Даьхе лораеш латтача вай турпалхошцара лерхӀам ба. Цо таро лу дийна истори довза, хургйолча тӀехьенна из ма дарра гойта, иштта цо дикагӀа йовзийт дӀаыха ханаш, кхетает йиш я таханарьяр.

Бехктокхам кхетабеш хилар

Мехкарча КСВО оагӀон хьалха эттар Эсамарзанаькъан Ӏалаудин

ГӀазданаькъан Ахьмад

ЛоархӀаме хувцамаш юкьеденнад вай мехка тахан. Республикерча Даьхен къонгий дезалий Комитета оагӀон кулгалде хержав вайна масанена хьинаре къахьегарца, юкьарлен оагӀонцарча балхашта юкье дакъа лоацаш хьавоагӀаш хиларех возаш вола Эсамарзанаькъан Ӏалаудин.

«Тема операце юкье дакъа лоацаш болча къонгий дезалашта гӀо лоаттадеш, эшачунга хьожаш я Комитет. Укх оагӀонца дӀабахьа безар боккха, лоархӀаме болх ба. БӀухой дезалий вахарера кхоачамбоацараш юстардахара тӀехьа, царна юридически, психологически оагӀонцара гӀо лоаттадеш, уж хьаллоацаш болх лоаттабе беза», - дийцар «Сердалога» Эсамарзанаькъан Ӏалаудин.

КСВО кулгалде Ӏалаудин оттавар чӀоагӀа раьза болаш хьаллаьцар вай республике, хӀана

аьлча моллагӀа чоалхане хӀама дашха, хила деззача тайпара тоаде хьаькъал долаш, хьинаре къахьегаш; Даьхенах, мехка латтача хӀамах дог лазаш, саг ше волга хьагойтад цо. Наха возаш, тешаме, моллагӀа хӀама вӀашагӀдолла аьттув болаш волча Ӏалаудина кердача, дикагӀа тайпара хьаоттабергба Комитета болх.

Ветеранашца ювзаеннача моттигий болхлой, иштта юкьарлен оагӀонцарча балха къахьегамхой дог тийша ба, Эсамарзанаькъан Ӏалаудин гӀо эшаш барашта йоагӀаш йола терко лоаттаеш, шийна тӀадахьа декхараш дизза кхоачашдеш дӀацахваргхиларех. Юкьарлен оагӀонцарча моттигашка дукха хана денз къахьегаш хьавоагӀаш, моллагӀа чоалхане хаттараш дашха, шийна гонахьа къахьегаш ловш, дог лазаш бола нах гулбе, халадар аттача даккха, наха эшар, дезар фуд тахка дика ховш ва из саг.

Тахан Ӏалаудин массехк моттиге къахьегаш хьавоагӀа. Ма-

гасерча администраце юкьарлен оагӀонцарча балхах йолча моттига кулгал деш; культурах, дешарах, Ӏилмах йолча мехкарча Юкьарлен палата комиссена хьалха латташ, иштта дешареи Ӏилмани гӀулакхех йолча министерствон Юкьарлен совета кулгал деш, болх дӀахьош ва тахан Ӏалаудин.

Белгалде деза, царех хӀара моттиг дика къахьегаш дезаш, моллагӀа оагӀонцарча нахаца бувзае вала, боагӀаца боараме къамаьл дӀадахьа, ше визза болхло волга дӀахайта дезаш йолга. Дуккхача шерашка денз балха гӀа волаш, ший къаман юкьера гӀулакхаш, кхоачамбоацараш дика довзаш, ала деззача нийсагӀа хургдар хьалхадаккха, юкьеоттаде ховш волча Ӏалаудина бехктокхаме дӀахьоргда аьнна хет уж декхараш.

Къаман юкьера Ӏадаташ, бахархой оамалаш керте лоацаш, моллагӀа тоабан юкье тешаме новкъост хинна дӀаотта ховш хиннав Ӏалаудин. Цун го-

нахьарча наха белгалдечох, массанеца та, мотт лаха ловш, моллагӀа декхараш чоалхане да аьнна дӀа ца тотташ, шийна дӀатӀаьцаш саг ва из. ХӀаьта цун таханарча балха тӀа из геттара лоархӀаме да.

Цун кхоачашде дезарашта юкье да бӀухой дезалашта терко лоаттаяр, цар вахарера кхоачамбоацараш довзар, ветеранашта лаьрхӀа вахара оагӀонцара программаш йоаржар, паччахьалкхен моттигашца бувзае волаш, уж юкье-лоацаш ший болх дӀабахьар. Бахархоша, чӀоагӀа раьза болаш, тӀаийцар из цу моттиге кулгалде оттавар.

Белгалде деза, Эсамарзанаькъан Ӏалаудин; СВО доакъашхой хьаллоацаш, царна гӀо лоаттадеца балха юкье дакъа лоацаш; хьавоагӀаш волга. Украин дӀахьош йолча тема операце моттигашка гӀо лоаттадеш дакъа лацарах «Цъхана коталонга кхоачаргда вай» яхача премера белгалваьв из.

Кьона эскар да кагирхой кхебеча хьалхарчарех цаӀ

Аькхенаькъан Марем

ГӀалгӀайчен Еригроссийски тема-патриотически «Кьона эскар» яхача болама отделене халагӀчарех моттиг дӀалоац кагирхошта кхетам балара, Даьхенцара безам совбаккхара даькъе. Цох дийцар ГӀалгӀай Республикан Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Ер шу дӀадоладелча денз, кьонача эскархой мугӀарашка баьлар 340 керда дешархой, Республике болх беш я 9 моттигера отделени, иштта 116 кьонача эскархой отрядаш. Укх шера цар кхетаченаш, боламаш дӀадиьхар кулгалдара кердада-

раш Юмадара, тема-даьхенна хьал довзара лаьрхӀа дола.

Цул совгӀа, маьтсела бетта хьалхара «Рокот. ГӀалгӀайче» яха проект дӀайихьар, цига 50 кхувш воагӀар дика кийчо еш хилар тоабашца цъхана болх бара, кулгалдара дола гӀулакх Юмадеш.

Укх аьхки 150 совгӀа кагирхой дакъа лоацаш хилар, «Кьона эскархо» яхача лагере. Цига цар Юмадир мугӀаре оттар, лорий, цӀера кийчон хьалаш. Цул совгӀа, кьона эскархой юкьебаьлар лоархӀаме юкьарлон гӀулакхаш кхоачашдара.

Масала, цар дир къайлавоккхаш дола цхаралаш, гулдир гуманитарни новкъостал,

иштта яздыр 5 эзар совгӀа кьахаташ, бӀухой хьаллоацаш.

«Тхона лоархӀаме да, цу тайпара болам дӀахо а дӀабодаш хилар, дика уйла е ховш бола кагирхой юкьебоахаш. Къаьстта цу тайпара уйла йолча кагирхоех хьалкхув республикан хьалхале лелаераш», - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Ӏаьлас.

Белгалду, хьатӀадоагӀаца шера дӀайолаергья керда проект «Кьонача эскархой боарам» яха, цунна чувоагӀаш 500 доакъашхочун таро хургья шоай физически кийчо гойта. Иштта дӀахьоргба «Турпалхочунна баркал ала» яха патриотически болам, цунна юкьейоагӀаш хургья республикан 50 ишкол.

Цаккха ерзаргйоаца чов

Темхочун наьнацара къамаьл

Тарчакханаькъан Сали

Мохк лорабар къонахий гйулакх да, оалаш да вай къаман моцагIа денз. Царех цхьабараш цIаберж, амма вожаш къаст, шоай Даьхен гадоахаш, новкъосташцара, гаргарча а безача а нахацара. Цар ноаной дегашка юс цIаккха ерзаргйоаца човнаш, хIаьта а цар кхетаду къонгаш мишта а сендухъа а байнаб, цудухъа сакъай-ле сатох хиннача бохама. Цу тайпарча ноаноех цаI ях Наьсарен кхален Iаьлий-Юрта. Цун воI Албохчанаькъан Мухьмад-Басир веннав, мохк лорабеш. Тха корреспондента къамаьл хилар цун наьнаца ПаьтIаматаца.

- ПаьтIамат, шоай дезалах дувцал вайна, масса дезалхо ва шун?

- Со-се Пхилекъонгий-Юртарча Налганаькъан Дауда йоI я, хIаьта цIенда Iаьлий-Юртарча Албохчанаькъан Iумара воI Руслан ва. Тхо даим хъаьналча хIаманца тхоай дезал кхебе гIерташ хьакхаьчад, укх денга кхаччалца. Тха пхи бер да ши йоIи кхо воIи: Макка, Рамзан, Мухьмад-Басир, Расул, Хадижа. Хъаьнала яхилга фуд аьлча, дешачунга дешийтад, къахъега безам барашта масал гойташ, доахан, коа-карта бе безаш бола болх, араха хъега деза къа миштад гойташ хиннад. Юрта вахача сага леладе арIа мел йола хIама леладаьд оаха. Ламаз-марха долаш, воккхагIчун сий де, кIалвисачун гIо де оалаш кхебаьб оаха уж. Атта-м кхебаьбац, бакъдар аьлча. Даим гIишлон балхаш деш хиннав цIен-да а со а. Царех цхьачар, геттара доккха дешараш дийшадеце а, колледжаш яьхай. Царех кхоалагIа вола Мухьмад-Басир тIема гйулакх дезаш а цунца чам болаш а вар. Ший эскаре амал деш яккха еза ха чакхъаьнна цIавеча, цхьаьнца гIишлонхой балхаш деш хилар из вайцига а Москве а. ЗIамига волча хана денз, даьна новкъостал деш, цунца къахъега Iомавенна а вар. Ший 24 шу даьннача хана, кхыбола вай къаман кагий нах санна мохк лорабе а, тIема юкье дакъа лаца а ловш хилар из. Цу хана ши-кхо шу даьннадар, эскаре амал даь ваьнна, из цIавена.

- СВО вахар мишта хилар цун, дIахо цунца шоай хиннача бувзамех дувцал?

- Кхо шу хьалха дар из, тIем тIа ваха безам болаш хилар Мухьмад-Басир. Бакъдар бакъ хила деза, оаха

ма гIо аьннадар цунга, тIом ба из. ЦIагIара цаI ваха веза, хъаьхъа моттигаш лорае водаш ва ше, аьлар цо, оаха саготдергдоацаш. Кхераме хIама дац цига, цкъа хьалхагIа Iомадергда тхо, тIаккха фу хургда хац дIахо, яхаш, цига ваха безам болаш вар из. Сов чIоагIа цига ваха цун чам хиларах, дIавахийтар-кх оаха из. Эггара хьалха кхо бутт баьккхар цо цига. Бувзамашка гIолла, тха сатедора даим, укхаза вIалла хала хIама дац, аьле. Халахетар хилар кхераш, бакъдар хъадийцадацар цо. «ХIанз новкъосташца вагIа со, комбат а кхыбола хъакимаш а дика ба соца», - яхаш, хоамаш дора. Шоашта юкье барт хиларах а новкъосташа ше чIоагIа лархIарах а дувцар каст-каста. Тхога телефон теке, из юхе а волаш, тхона баркал оалаш моттигаш нийслора эпсараша, дика кхеварах. Телефон каст-каста тохар, видео яккхе, из а яйтар. Запорожски областерча Токмакски кхален Мирное яхача юрта вар из тIема гйулакх дIахьош. Цу юртарца дIа а 132 лоархIаш йола моттиг хиннай из, тIакхача хала долаш, лира дов латташ а. Кхо бутт баьлча, цIавена а хилар из, кIезига-дукха ха яккха.

- Мел ха я из цига ваха, малагIча шера дар из? Фу оамал йолаш кIаьнк вар из цIагIа а, ара а, ишколе а?

- Эггара хьалха России Украина лаьтта яьннача хана дар из, 2022 шу дар мотт сона. Цу хана денз цига волаш, хъавоагIар из. Эггара хьалха болхачарца вахар цу шера.

Оамалга диллача, цIенхашта а ше лархIийта ховш а вар Мухьмад-Басир. Ишколе вагIаца хана, цхьа эхь хеташ, аьсала, кIаьда саг вар из. Наха чугIерташ воацаш, латар-тохар дезаш воацаш хъавоагIар. МоллагIча берашца товш, хIларане оамал кхетае гIерташ, дIа ца тетташ, бераш хьатIаувзаш оамал яр цун. «Ма кIюве», - цхьаннех оале а, хийравалацар сагацара. - «А, а, ший ийман хилар да цун из», - оалар моллагIчох а. Хьехархоша а могаву из, цун сурт а дIадийхад; ишколе хьалтохаргдар оаха, аьнна. Из деша вагIар Iаьлий-Юртарча ийс шера дешача ишколе. Оамалах дувцаш, ца аьлча даргдац, даьнанна чIоагIа новкъостал вар из. Массе оагIора тха оагIув хьаллоацаш вар из оалача дешаца а, гйулакхаца а, ахчанца а. Кхыметтел ше тIем тIа волча хана, тхона гIо де гIерташ хулар шийга долчох. Йистхилар хоза долаш, дега тоам хургбар оалаш,

коа-карта хоза кулг тохаш вар. Ше эскаре гйулакх де вахале, тха цIенна тхов тиллар цо. Кулгаговзал йолаш вар из. Плитка тохаш балхаш дора цо вайцига а, кхыметтел Москве а. ЗIамига волча хана денз, айлаюкье воацаш, цхьаьнца бакъадаргдола хIама леладеш вар из. Хъужаре деша вагIар, КъорIа деша Iомавеннавар, ишколера чувеча дас хийла шийца дIавугар, балха тIа гIо дайта. «Цхьа воккхача сага санна, сона новкъостал ду цу кIаьнка», - оалар дас. Дагахъа аяташ ховш вар Мухьмад-Басир, цудухъа аз оалар цунга, уж дешаш хилалахъ, тIема юкье волаш. Уж диц ца луш, дагахъа ховра цунна. Ламаз а дуташ вацар из, «пхи минот цо ца йоаеш хилча, мишта дутаргда из», аьнна хетар цунна. Цхьаккха ший аьттув болаш, из дита лаьрхIа вацар. Бусалба дин хIама чIоагIа дезаш вар, харц ца лийча. Тайпан наха а чIоагIа везаш вар, хIанз мара царна из иштта везилга а хайнадац сона. Из дагавехача, кхыметтел малача наьха а дог чIехк. Цхьаболча кагийча наха, «хъона духьалдахка магац тхона, из дагавехача», оал сога. Гонахъарча лалахошта везийтар ше. Юхе яхача Хамхой Луизас массаза оалаш да цох, «яьх йолаш, денал долаш, сий долаш, нахаца лерхIам болаш саг вар из» аьле.

- Мел ха я из вац, аьнна, шуга хоам баь? Мишта нийсденна хиннад из, цох фу хов шоана?

- 1924 шера дар из, тов бетта. Тхога из веннав аьнна хоам бир, бакъдар бакъ хила деза. Цох бола хоам бир цар командоване. Шоашта тIадилла тIема декхар кхоачашдаь, удаш хъаарабоагIаш хиннаб из юкье вола кагий нах. Виъ а, пхиъ а, дукхагIа а хиннаб уж. Эггара тIехъавоагIаца гIаьбартой зIамигача сага герз кхийттад. Из бахъан долаш, хъава могаш хиннавац. «ГIо де сона! - аьнна, кхайкав из. - Мага, гIо де сона!» - аьнна шозлагIа а кхайкав. Ер юхавийрзав, цунна гIо де дагахъа; кагийча наха «хъавала, ма гIо» яхашехъ. Из текхавеш хъавена, блиндажа чу Iочуваьнна хиннав из. Цигара бувзаме ваьнна, таьрахъашца хоам баьб цо новкъосташка:

- Ер веннав, сона чов яьй, - аьнна.

- ЧIоагIа лозаваьвий хьо? - хаьттад цунга.

- Лоазаваьв мотт сона, - жоп деннад Мухьмад-Басира.

Цига хаьдаб цар бувзам. Цу хана денз, цох ховш

Албохчанаькъан Руслана Мухьмад-Басир

хIама дац. ХIанз шоллагIа шу да цох бола хоам боаца, из мичав, веннав, дийна ва ца хов. Бакъда, лакхе аз ма аллара, командоване из воацаш ва йоах. Из веннача тIабаха, нах цигара арабаха таро йоацаш латт из моттиг, лира дов долаш. «Из веннав аьлча тешац со, лаьтта кIалхара а хьалваргволаш, денал долаш зIамига саг вар из, - аьлар цун комбата, бувзаме а ваьнна. - Цул дуккха халагIа дола декхараш кхоачашдеш, юхаихав из, цхьаккха хIама ший дегIа ца дайташ.

Цо а цун новкъосаташа а есарал бига хинна вай салтий, 16 саг, мукъаваьккха хиннав яхаш а дувц. Иштта денал дола хIамаш леладаьд йоах цар цига. Кхыметтел украинций эскара юкье чувехе, цигара шоашта эша хIама хьадахъар цо, яхаш, дувц. Иштта яхилга мара сона мича хов цох хIама, со хинна мича хиннай цига. Са долаш, лелалуш, денал долаш вар из.

- Саг йоалаь, дезал болаш вариий из? Мел ха яьннаяр цун леча хана?

- Даьра, вацар, кIаьнк е йийиг цун хиннадаларе, ла а аттагIа хургдар из. 27 шу даьнна вар из леча хана.

- КIаьнка да могаш воацаш, ций лакхлуш ва аьнна хезадар сона. Из хоам ла хала хургба цунна...

- Мухьмад-Басир вац аьнна хоам баьчул тIехъагIа кхо бутт баьлча, дега стент оттайир цунна. ХIанз юха

а ций ийлуш, цIагIарча воккхагIа волча кIаьнка лорашка чакхвоаккхаш латт из. Iаьдало Нальчике санаторе вахийта а хиннав из, дарба де. Карарча хана, больнице Iовижа, дарба де ловш вац. Из кIаьнк хьадагавехача, хъахъов цун лазар, кхы са хилац цун. Укхаза-м дезалхочун пIелг лазабаьлча а хала ма хетий, хIаьта цхьан шераи шин беттаи мичав ца ховш цIагIара дезалхо хилча, из ла атта дац. Цул халагIа хIама хиннадац. Иштта байнача салтий цIагIарчар бийса мишта йоаккха хургъа-хьогI, фу дергда-хьогI цар, аьнна, хетар сона хьалхагIа. ХIанз хов сона уж малагIча хьале хиннаб.

- ПаьтIамат, хьо дукха ха йоацаш ХъажцIа яхаяр аьнна хезад сона. Хъажол кьоабала хилда хъа.

- Баркал хилда. Сона из моттиг Iаьдало еннаяр, СВО доакъашхочун нанна санна. Из енначарна а хилда баркал.

- ТIема совгIаташ а дар мотташ ва-кх со Мухьмад-Басира.

- Цигара лургдолча пачахьалкхен совгIаташка дукха сатувсаш вацар из. «Се цига дIаваха волаш, сай къаман сий лакха лоаттадеш, чакхвала веза са. Къаман хIама лохде йиш яц са, кхыметтел тIом бахъанце а», - оалар цо. ХIаьта а цунна «Денала орден» а Суворова майдилг а еннаяр.

Ахархоша кхедер арахьа дIаххыйтар дикка айденнад

Курскенаькъан ИбрахИм

Юртбоахама оагIонцара беркат хила дезачул шозза лакхагIа боарам болаш айденнад мехка укх шера. 18 миллион США доллар мах бола 50 эзар тонн совгIа беркат да вай республикера арахьарча моттигашка дIадахьийтар. Оттабьча боарамал 97% лакхагIа, дIадахача шера хинначул 21% дукхагIа да укх шерара беркат, Даьла кьахетамца. «Сердалога» из хоам бир Мехкадаь, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

«Арахьа дIаххуьача хIамашта юкье да ялат, хьоар, чич, иштта цу оагIонцара кхыдола хIамаш. Юртбоахама гулакхех йолча Министерствос, лаьттанца кьахьегарашца цхьана бувзам болаш дIабихьа болх лакха толам болаш хилар», - йоах тхогарча хоам.

Вай мехка санна, республикан арахьарча базарашка а дикка даьржа да вайцига кхедаь беркат, хIаьта из гIадвугаш да. Шозза лакхагIа боарам болаш болх фермераша чакхбаккхар дикка кьахьийгалга, паччахьалкхен оагIонцара новкьостал хиннилга да. Юртбоахаме кьахьегарашта кьоастадаьдар 190 миллион сом субсиди.

«Кьамашта юкье-ра коопераци, арахьа даар дIахххьар» яхача кьаман проекта «АПК беркат арахьа дIахххьар» яхача федеральни проекта гIолла дIабихьа боккха болх ба тахан шортта беркат совдаьккхар. Росс Президентта Путин Владимира хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш, 2021-ча шера хинначул шозза дукхагIа беркат 2030-ча шера хилийтаратIехьа кьахьегаш ба тахан вай мехка, Даьла низаца.

ГIалгIайчен хIамаш дохкаш мах бар, 50 млрд сомал совдаьлар

Курскенаькъан ИбрахИм

Кьилбаседа Кавказстата яхачох, ГIалгIай Республике нахага хIама дохкаш мах барах 2025 шера хьахиннар да 50358,8 миллион сом. Из маьхашка диллача 105,5% хул, дIадахача шера хинначунца нийсдича, цо хьагойт мехка эцара хьал дегIадоагIаш хилар.

«Республике наха юкье мах

бара хьал тайп-тайпара да. Йокхийча, юкьерча организацешта кхоач дохкашун 15,2% юкьарча боарамах; мах беш йола базараш, ярмаркаш лоархIаме дакьа дIалоацаш я - 44,6% товар дохкара оагIув. ЗIамагIа йола бизнес дIахо лакха толамаш гойташ я, цунга кхоач 40,2% юкьара дехкача товаргара», - аьлар боахама говзанчас.

Товар дохкарах долча хьала мах оттабича гуш да, керт-

терча дакь тIа дика толамаш даьха хилар. Республикан бахархошка дехкад карарча шера наджгоанцхой-тов бетташка кхача даараш, цу юкье малараш, тхьамка гIирсаш долаш 26028,6 миллион сома. Из гойтам 16,2% лакхагIа ба, 2024 шера хинначул. Кхачан доаца товараш маьхалдахара хьал иштта лакха хилар, 12,5% дукхагIа долаш, из хилар 24330,3 миллион сом.

ХIамаш йохкаш мах бара

хьал дегIадоаладара болх дIахо а лакхлуш боагIа, цхьан сага сина кхоачачунга диллача. Наджгоанцхой-тов бетташка, 2025 шера из хилар юкьера 10468,7 сом бетта, из дикка лакхагIа да 2024 шера, наджгоанцхой-тов бетта хинначул - 8823,5 сома. Цу хоамаша чIоагIду ГIалгIайчен товар дохкара дакь тIара хьал дика латташ хилар, цун бахархой таронаш дегIайоагIаш хилар.

Мехкара 32 дов дIадоаккхаш, кьахьийгар Мехкадас тIахьожам лоаттабеш болх дIахьоча комиссе

Аькхенаькъан Марем

2025-ча шера денз, наха юкьера 32 дов дIадоаккхаш кьахьийгад цу оагIонцара болх дIабихьа оттаяьча комиссе. Из хоам «Сердалога» бир мехкадаь зарбан болх лелабераша.

Цхьацца бахьанашта тIагIолла вIаший ийгIараш тоабе гIерташ, дIабихьар боккха болх ба. Царна юкьера ялх моттиг пхьа хьарча яр. Кьаьстта лоархIаме дар дукха хана денз Дебаранаькъан, Мамилганаькъан, ГIоандалой, Доврбиканаькъан тайпашта юкье лаьтта довнаш дIадахар.

Иштта, наькьашка хиннача хатарашта тIагIолла хьа-

хинна бархI дов а дIадаккха аьттув баьлар, Даьла кьахетамца, иштта цхьацца бахьанашца юкьеденна 18 тайпара цатоамаш дIадаьлар.

Вай мехкадас Келама-танаькъан Махьмуд-Иаьлас

белгалдир комиссе тахан дIахьор лоархIаме болх болга. «Iаьдала болхлоша бехкебараш бокьонца бехктокхаме оттабеш болх дIаххуь, хIаьта дукха гаргалонаш, вовзар-везар юкье-

латтача вайна юкье цхьацца бахьанашта тIагIолла довнаш эттача, бIарччаца дезалашта, тайпашта йоккха хало йолаш хул из», - белгалдир ший кьамаьла юкье Мехкадас.

«Шолже» яхача теплицай моттиго кхедергда 15 эзар тонн баьцадаараш

Курскенаькъан ИбрахИм

ЙоккхагIарех цаI йола теплични комплекс я ГIалгIайчен «Шолже», из хIанз хьалгьаь яла йоалл. Цу агрокомбинато дIалоац 22 гектар доазув, из хургьа мехка агропромышленни комплекс

дегIайоалаьра йола йоккха майда. Цо Iалашо лоаттаергья 300 совгIа балха моттига, 15 эзар тонн совгIа баьцадаараш арахецаш, яхаш, дийцар ГIалгIайчен Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан-болх лелабераша.

«Из проект йистеяргья карарча шера, цо таро лургьа вай бахархошта бIарччаца шера керда баьцадаараш лоаттаде. Из комплекс даим дика болх беш хургйолаш; хьалгьеш я цун юххе подстанци «Тихая», цо цун эшаш йола ток лоаттаергья», - аьлар цу боахаме. «Шолже» агрокомбинат

йоккхагIа йола хIама кхоллар я; цул совгIа, из лаьрххIа гIа баккхар а да ГIалгIайчен кхачана кхерамзлен Iалашо яра, юртбоахама таронаш совьяхара. Республикан кулгалхоша белгалду, инвестицеш юкьеяхар, керда производстваш хьаххоллар, бизнеса хьалаш дегIадоаладар даим теркама

юкье да.

Шера 5 эзар тонн помидораш арахецаш йола теплица комплекс болх бе йолаелар 2019 шера. ХIанз цун шоллагIа дола дакьа юкьедаккхаро таро лургьа, предприятияш лакхача боарам тIа яха, Кьилбаседа Кавказа баьцадаарий дакь тIа.

Гаьгенаькъан Мартина

ГІалгІай, нохчий, дукхача хана денз, вошал долаш ба. Вайна сий вахарал дезагІа да, дикал вахара хьисап санна я. Іадаташ - дега ага. Доазол араха йолча вайнаха тоабаша мишта леладу юкьера гІулакхаш, малагІа моттигашка шоайла гІо деш хул уж, мишта хьож студенташ къаман Іадаташ лораде дийцар «Сердало» газетата Ставрополерча паччахьалкхен ахархой университета вайнаха кулгалхочо ДаудовгІар Марема.

- Мерем, мишта вІаштІехь доал, хьона хетачох, вайнаха студентий массаза шоай Іадаташ лораде, царна мутІахьа хила?

- Сона хетачох, тхо вІашка-озаш дар да, боккхагІбараш лоархІаш, къаман Іадаташ лорадеш хилар. Цен гаьна долча хана а, тхоай Іадаташ леладу оаха, дакъа лоацаш хул вайнаха вахаре, массаза а тхоайла эшача гадоаккх. Из тха гаргара бувзамаш хотташ дола тай да.

- Масса саг ва шун юкьарлон чувоагІаш?

- Тха тоаба латт 21 сагах. ХІаране шийгара дакъа юкьедахь, тайп-тайпара новкъостал деш.

- Мишта дІахьу СтГАУ нохчий, гІалгІай цхьоагІон Денош?

- Оаха царга кийчо ю гетгара чІоагІа. Цай хьахулаш хьалха, массаза санна репетицеш ю - хьалххе а кийчю кхоллама номераш. Массахана кхетаченаш йолаш, цига дакъа лоацаш хул ректор, дин викалаш.

Нохчий, гІалгІай цхьоагІон Ди дІахьош; къаьстта белгалдеш да нохчий, гІалгІай даарех чам баккхар, иллеш алар, халхара ш гойтар, тоабашта вайнаха культура йовзийтар. Цар шера цкъа таро хул тха когаметта хила. Гойтама зале доакъаш-хошта дувц къаман гІирсех, даарех, юххера а кагийнах арабоал байракхашца, мехкарий-къаман гІирсашца, цунца цхьана гойташ къаман тІабувхабу гІирс, белгалонаш. ДукхагІа хьаьшашта дезар да лоамарой халхар, укхазар Іомабу хІара гІа баккха, юххера а кхетаче чакхйоал ловзарца. Из чІоагІа безаме а хоза а да! Сога хаьгтача, цу тайпарча культуран оагІонаша тхона новкъостал

Эггара дикагІдар лорадар

СтГАУ вайнаха викалаш лорадеш ба, бІаьшерашкара хьадоагІа Іадаташ

ду. Цар Іомабу шоайла къаман культураш еза, лархІа, шоай цхьоагІо, Іадаташ доа ца де. Из бахьан долаш керда бувзамаш хотталу, доттагІал леладу, тайп-тайпара культураш йовз, цу юкье тхоайдар лора а деш.

- Малав шоана новкъостал дер, цу тайпара хьалаш вІашагІдохкача?

- Шеддар хьаллоацар къаман

наха хьалха латта кулгалхо ва, бакъда дукха гІончий юкьебоал из вІашагІдолла. Къаьстта бола къахьегам дІахьораш волонтёраш ба. Цар доккха новкъостал ду викторинаш, яхьаш дІахьош.

- Мишта леладу вай кагирхонша араха эхь-эздел?

- Из тхона лоархІаме да. Цен гаьна дар аьнна, оаха ло-

раду вайнаха эхь-эздел. Кхьча нахаца гІулакхаш а иштта леладу, хІана аьлча вай культурага гІолла дІагойта деза, вай из лораеш хилар.

- Хьехам беш дош ала ловргдарий хьона гІалгІай е нохчий студенташка?

- Лораде шоай Іадаташ, дакъа лоацаш хила къаман наьха вахаре, шоайла новкъостал деш, эшача хьаллоацаш, тоабашца цхьана болх беш хила, кхьйола культураш лархІа. Цо новкъостал ду ше вар хила, моллагІа хьалашка дерІавоагІаш хила.

- Каст-каста нийслой араха вайнаха шоайла хьаллоацаш? Сенца белгалдоал из?

- Массахана уж кийча ба новкъостала бахка. Кагирхой хаттараш нийслу, уж дувзаденна да дешарца, вахарца, цу хьалашка Іамарца. Цхьайолча хана духхьал хьехам бича а кхоачам болаш хул. Иштта хьаллоацаш хилар гучадолаш хул цхьана кхетаченаш дІаьхарца е дин гІулакхаш леладарца.

- МалагІа кхетаченаш дукхагІа лоархІаш я кагирхоншта юкье?

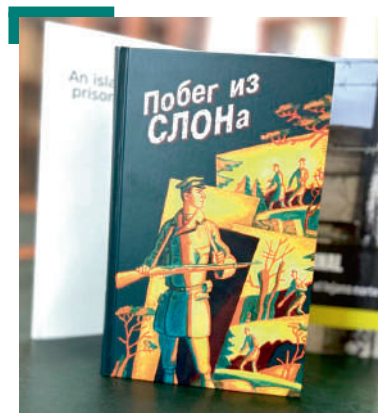
- Къаьстта яьржа я тха нохчий, гІалгІай культурах йола кхетаченаш. Из духхьала моттиг хинна Іац; цига исторех, Іадатех, къаман гІулакхех дувц. Цул совгІа, кагирхоншта хоза хет говзанча хьехамаш дІахьош, довзара оагІонаш, сайренаш, цІи хезача вайнаха хетаяь.

- МалагІа ловца боаккхарбар Іа Ставрополерча паччахьалкхен ахархой университета студенташта?

- Шоай дешара тІехьа аьттув хилба цар, керда новкъостий, шоайла гадаккхар ма эшалда. Студентий вахар сийрда, диза хилда, шоай Іадаташцара бувзам ходабаь ха ма йоагІийла цІаккха а!

- Марем, баркал тхоца къамьл дарах. Аьттув хилба шун цу дикача гІулакхашка.

Малсагананькъан Сосаркъий вахарах дувца книжкаш кхаьчар къаман библиотеке

ГІазданаькъан Ахмад

Малсагананькъан АртагІа Сосаркъий вахара никъ бувцаш дола кхо книжка арадаьлар вай къаман библиотеке. Малсагананькъан Сосаркъа ГІалгІай полка штабс-ротмистр волаш гІулакх деш хиннав, 1925-ча шера маьтсела бетта, Соловецки гІайренашкарча Кемски лагерера ведда хиларах, исторе майра, денал дола воІ ваха висав. Историкашта, Илманхошта лоархІаме хургда уж кинижкаш; Соловецки лагерь, советски ханашкара кІайбараш, эпсараш бувцаш, цар никъ бовзийташ хиларах.

«СЛОНера вадар» яхачунца арадаьнна книжка «Соловецки лагере лийца баьжкараша дийчадох», лагерьаша лийца баьжкараша дагайхачох оттадаь да. «ЖогагІатен гІайренаш» яха, Малсагананькъан Сосаркъий 1926-ча шера книжка а цу юкъедодаш да. Цу тІа вуьц паччахьа эпсар хинна, цу лагерьера ведда Бессонов Юрий - «Ткъаь ялх набахте, Соловкер вадар» (1928). Книжка юкъедахад Малсагананькъан Сосаркъий, Бессонов Ю.Д., Илманхо-хьехархо хиннача Яндананькъан М.Д., Соин Е.Г. яздаь хІамаш. Иштта цига хьакхаьчад таржам даь Малсагананькъан Сосаркъий «ЖогагІатен гІайре. Советски набахте гаьнарча гІинбухе ингалсий, испански метташца» яхар», - дийцар «Сердалога» библиотеке.

Малсагананькъан А.С., Бессонов Д.Ю. мемуараш лоархІаме исторически кяхаташ да, XX-ча бІаьшерен бирсагІа хинна ханаш ювцаш. Эггара халагІча моттиге а шоай бокьонаш бахьан духьаллаьттараш бовзийт цу книжкаша.

Дегаш вІашагІтохаш

«Искусствай бийса» дІахьош, дукха дагадоацараш нийсделар

ГІазданаькъан Ахмад

ГІалгІайчен исбахьален искусствай Паччахьалкхен музее дІабихьар Ерригроссийски культуран-дешара болам «Искусствай бийса». Из кхетаче дІахьош, ший тайпара кхоллама цхьагІо хилар белгалдоалаш дар. Укхаза гулбелар тайп-тайпара ха яьнна искусстваш, кхоллам, культура езараш. Программа дика вІашагІеелаяр, хьаьшашта таро луш искусствай балхаца дувзаденна тайп-тайпара хьал шоайла дувцара, иштта хьажара а лаьрхІа.

«Гулбеннараша дукхагІа терко тІайохийташ хиннар дар гогвзанча хьехамаш тайп-тайпарча оагІорахьа дІахьош хилар. Говзанча хьехам белар кІаьдача басарашца Марзбикананькъан Белас, ГІайтакханаькъан Аминас, доакъашхошта довзийташ цу даькъ тІара балха хьалаш, техника, иштта царна новкъостал деш, шоай кхоллама таронаш хьаелла. Кхы кІезигагІа терко тІайодаш дацар Элмарзанаькъан Залинас дІабихьа говзанча хьехам а, цо гой-

доаккхаш.

ХІара кхоллам ший тайпара дегаш чакхбоалаш бар, гулбеннарий уйлаш дукха бІаьшераш хьалха хиннача ханашка дІакхухьаш. Гулбеннараша тІаййцар къона артисташ, дукха тІоараш детташ - царна из доккха совгІат дар.

Иштта теркал ца еш йитанзар, къонача иллиалархочун Харсенаькъан Дейсе яь хинна кийчо. Цун илли геттара чІоагІа дезаделар ладувгІаш хиннарашта.

ХІара цун дош, оаз, юхь хувцаьлар ший тайпара наьхатерко тІаозаш дар; из ма дарра дувзаденна дар цаІ долча исбахьален кхайкаралца.

Кагийбараша цу юкъе дакъа лацаро геттара хозбир из гуллам, цар гойтар ГІалгІайчен къаман культуран Іадатий оагІонаш, цар лерхІам, хозал.

Иштта нийсделар дика гІулакхаш, уж хиларах сайре а ший тайпара хоза дІаьхьа таро хилар.

Хьалхара дика дар Чопананькъан Хьанифа цига ена хилар, из массахана музее хьаьша я. Цо шийца дера ше морг кхы доаца совгІат: ший кулгашца

Къамашта юкърча машарах йола фестиваль дйайхьар Тйой-Юртарча ишколе

Гаьгенаькъан Мартина

Къамашта юкърча машарах, бартах йола фестиваль дйайхьар Тйой-Юрта. Мехкарча культуран хIама лоархIаш бараш гулбеннабар цхьан сцена тIа. «Сердалога» из хоам Ерригача Россе «Бералла наькъаш» яхача проекта болхло йолча Коазой Миланас бир.

«Тйой-Юртарча № 4 йолча ишколе бераша гойтар къаман дувхар, даараш, халхар. Культуран тайп-тайпарча оагIонашта хетабаь гойтам кийчбаьбар бераша», - дийцар тха газетага. «Бералла наькъаш» яхача проекта моттигера координатор волча Колой Саида доккха баркал аьлар из болх кийчбеш къахьийгарашта.

Лохера Пхуй яхача юртараш и гIала тоаеш боахк болхло

Гаьгенаькъан Мартина

«Кхоане» яхача гIишлош меттаувттагача ишкола тоаба Лохера Пхуй яхача юртараш и гIала меттаоттаеш йоалл. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера. «№ 4, № 5 йола гIалаш тоаеш бола болх дIаболабаьб говзанчаша.

Дукхача шерашка денз хьаяхьаш йолча говзалца болх дIахьош боахкараша 500 шерга кхоачаш латтаргья йоах тоаьб гIалаш.

Ший тайпара йолча технологеца цар дIабихьа болх кастта го йиш хургья бахархой», - йоах тхога кхьача хоам. ишкола кулгалдеча Султиганаькъан Рамзана белгалдечох, цар тоаьб эггара хьалхара ши гIала археологий, вай къаман наьха вахарерча хIамай музей хинна латт. Туристаш санна, бахархой а тIалатташ моттиг я из.

Кулгаговзал ноахалгара ноахалга ялар

ГIалгIайчен галерее го йиш я дошо хIамаш хьаеча пхьара Дахкилганаькъан Бек-хана кхоллам

ГIазданаькъан Ахьмад

ГIалгIайчен паччахьалкхен гойтама галерее дIахьош ба «Къаьна-ра ГIалгIайче» яха болх, мехка историко-культуран тIехьале материальни культурага, иштта таханарча заман кулгаговзалга гIолла гойтара тIахьехаш ба из. Къаьстта цу гойтаме дошо пхьара кхо болх го йиш я, уж да цIихезача гIалгIай говзанча Дахкилганаькъан Бек-хана.

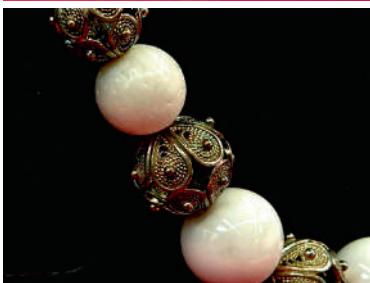
«Дахкилганаькъан Бек-хана гойт Iадатех латташ йола кулгаговзала хозал, иштта гIалгIай говзанчий культуран исбахьален оагIув. Цун балхаша хьагойт, дукхача ханашка денз хьадоагIаш долча Iадатий хозал тахан а балха юкьейоахаш хилар, из мах болаш хилар тахан вай ханашка а. Ший кхолламе Дахкилганаькъан Бек-хана гойт лакха говзал, кулгаговзала исторически овла кIоаргга бовзаш ше хилар. Цун балхаш ший тайпара Iадатий техника йолаш да, царех хIаране дIадех дукха терко тIаяхийтар, исбахьален чам хилар, кIоаргга кхеташ хилар материалах», - аьлар «Сердало» газетага гойтам вIашагIбеллараша.

Дахкилганаькъан Бек-хан дошо пхьар хинна Iац, из ва Iадаташ тохкаш, уж лорадеш. Ший балхашта юкьейоалаю цо, дукхача хана денз, гIалгIай говзанчаша дошо гIирсаш деча хана лелаяь хоза моттигаш. Цун кхоллам тара ба, дIаяхача заман нахаца деш долча къамаьлах. Геттара чIоагIа лорабеш цо беш бола болх, Iадатий хозалца белгалбоалаш ба, цо лу царна керда вахар таханарча а къаьнарча а заман.

ГIалгIай Iадаташ лорадеш волча дошо пхьараший болх цIаккха хьакъоастабац дIаяхача ханашцара, цо даим юкьедоаладу гIалгIай кулгаговзала къаьнара Iадаташ.

Дахкилганаькъан Бек-хан ваьв 1961 шера аьтинга бетта 1-ча дийнахьа. ЗIамига волча хана денз, цун вахар белгалдаьлар исбахьален къахьегама тIакхувш хиларца.

Говзанча лоархIама вахара никъ дIалоацаш хилар Кьилбаседа Хирий суртанчий училище. 1980

шера цо дика чакхьаьккхар дошо пхьараш кийчбара йола отделени, цига дика говзал Iомаьчул тIехьагIа, дIахо профессионаьни никъ дIабахьара кIийле хилар цох.

Училище яьккхачул тIехьагIа Дахкилганаькъан Бек-хан волавелар болх бе исбахьален кийчон даькъ тIа. Цо болх баьб тайп-тайпарча мехкашка. Из хилар Шолажа-ГIалий тIа, Наьсаре, Красноярски крае, Тюменски областе. Цо таро елар цунна, хIара денна ший болх дегIабоалабеш хилар совгIа, тайп-тайпара исбахьален моттигаш йовза.

Тахан Дахкилганаькъан Бек-хан вахаш ва Наьсаре. Укхаза цо дегIайоалаю дошо пхьара искусство, хьалхара гIалгIай кулгаговзала Iадаташ юкьелоацаш. Ший балхашка, говзанчо дика тарлуш хургйолаш чулоац Iадатий белгалонаш, мах болча металл гIирсаш дара классически говзал, иштта таханарча заман хьал.

ЙоагIаш кхьачар цунга говзанча хилара йоккха цIи. Из ва ГIалгIайчен суртанчий цхьанкхетара доакъашхо, цIихеза респуб-

бликан искусствон болхло. Говзанчан балхаш довзаш да тайп-тайпарча майдаш тIа. Из даим дакъа лоацаш ва мехка исбахьален гойтамашка, иштта ерригроссийски а халкъашта юкърча а культуран кхетаче-нашка.

Массаза санна цо къаьнга хьагойт этнокультуран къайле. Цо хьабеш болча хIара балха даькъ тIа хоалуш да из ала гIерташ дар, боккха чулоацам болаш хул из.

Дахкилганаькъан Бек-хана, ГIалгIайчен паччахьалкхен гойтама зале дIахьоча балхага диллача, лоархIама да говзанчашта цох фу хет хар.

«КIайча кораллах, дотояь хьалхара комплект, белгалиоалаш я ший тайпарча кепача, - яхаш дувц ГIалгIайчен Паччахьалкхен гойтама галерея кулгалхочун гIончас Янданаькъан Рашида. - Сийрдача кораллах баьча гIирсо хьагойт цIено, сатема белгало, из тарлуш хул кулгаца баьча гахьар долча доточа гIирсаца. Говзанчанна карагIдоал шийлача металла кьегаш хиларца цхьана нийсде, Iалама кхерах даьча кIиги луш йола йовхал, цу тайпара

тIехьара тIа луш дег чура сатем.

ШоллагIа бола комплект гIирс (бирюза, дотув) вIаший хотташ ба сигаленаш, лаьтта цхьана хилар. Бирюза дотоца цхьана нийслуш хиларо хьагойташ я цIено, низ, цаI хилар.

КхоалагIа комплект (дотув, Iаьржа кхера) из белгалиоалаш я къаьстта. КIоаргга латташ дола кIигаьш, ший тайпара бос телаш да, цар бийсан ара хьал хоадолийт, хоза кийчбаьча дотояь баьча балхо, лаьрххIа йола терко тIаоз. Из комплект низа, масса-зарча хозала белгало я - къаьнаръяр санна таханара а искусствон оагIонаш го йиш я цу тIа».

Дахкилганаькъан Бек-хана балхаша хьажархошта таро лу, бокъонца волча говзанча ше морг кхы боаца болх дикагIа бовза, къаьнара тIехьале, говзал йолча таханарча пхьараша шоай кулгагашца кердай-оаккхаш, лелаш хилар.

Шеко йоацаш ала йиш я, тахан Дахкилганаькъанчо беш бола болх культуран тIехьален цхьа дакъа да. Из бахьан долаш искусство дегIайоагIаш я, дукхача наха тIа а эцаш.

Лоаман мехка тамашийна хозал

Ханзалца лораябча къаьнарча хъайро ноахалий замаех дувц

Газданаькъан Ахмад

ГалгӀай къаман хӀара тайпан ше-ший тӀехьенга кхоачаш дита цхьацца хӀама нийс-луш моттигаш хул. ЦӀи хезача журналиста Майсиганаькъан Руслана цу тайпара тӀехьале я къаьнара БурокӀалхара хъайра, цун даь-дас Элбазара Ахмада XVIII бӀаьшере хьалъяь. Из сий-ленг дийна тешал да, дӀаяхача ханашка баьхача наьха кулга-говзала, къахьегама оагӀонаш лелаь хилара. Цу хана техно-логеш геттара хьа ца кхоачаш гаьна йолча хана, Элбазара Ахмада хъайра, юртбо-ахама вахара центр яр. Цо ба-хархошта лалашо йора хьоара-ца, цхьана вӀашагӀкхийте ахьа-ра аргӀа елла, цох кхоачам беш нах бахар. Из вӀашагӀйоллара говзалга хьежача, ноахалга-

ра ноахалга доалаш из гӀулакх къаман юкье леладаь хилар хо-алуш да.

«Дукха ха йоацаш оаха дий-цар хьаьра а, тхоай музее лора-деча сурта а истори. Цхьан дий-нахьа ГалгӀайче кхетаче йолаш венача, Российски Федераце сур-танчий доакъашхочо Хоронь-ко Игорь Борисовича йир къаь-нара, таханарча дийнахьа лат-таш йола БурокӀалхара хъайра. Цу тайпара вайзар цунна Элба-зара Ахмада вилий-воӀ, цӀихеза журналист Майсиганаькъан Йо-акъапа Руслан. Игорь Борисо-вича лаьрххӀа цунна кхеллар керда сурт, из дахьаш вера из ГалгӀайче, цо из делар Йоакъапа Руслана совгӀата, музее кхетаче йолаш», - аьлар «Сердало» газе-тага ГалгӀайчен паччахьалкхен исбахьален искусствон музее.

Майсиганаькъан Русла-на БурокӀалхара къаьна-ра хъайра тайпан тӀехьале хи-ларал дукхагӀа я. Из рузкъан кӀийле я, дакъа да цун даьша дита. Цар лоамо, къахьегамо вӀашагӀделлар хьамсарча мехка куц, цунца цхьана дикагӀа йовз цун таронаш, мах бараш.

Хоронько Игорь хӀанз Май-сиганаькъан цӀагӀа дикагӀа йола моттиг дӀалоацаш ва. Цо хьагойт, тӀехьале - уж кхертӀой е каьх-таш хинна лац, дӀаяхача ханаш-кара вай хьаэцаш дола дувца-раш а дац уж, бӀарчча тӀехьале я, ноахалгара ноахалга кхоачаш, хъайоагӀаш йола.

Руслана из кхоллам ба начӀал долча суртанчан балха доаккхал де йиш йола, ший тайпан хьал-хашка бехктотхаме хилар, ший даьй гӀулакхаш дӀахо дӀадахьар - ладаташ, даьй овлаш лорадеш. Иштта дийнлу истори, из кхоача-луш дац, нах дӀабахабар аьнна, из дӀахо дӀахьош да из гӀулакх лораде кийча бараша.

«Аз доаккхал ду цу лоархӀамеча совгӀатах, иштта бовзарах Игорь Борисовича кхоллам - тамашийна дикача суртанчан.

Дег чура баркал оал аз сай берригача дезала цӀерагӀа цу мах болча совгӀатах», - йоах Майсиганаькъан Руслана.

Тхого ГалгӀайчен ИЗО пачча-хьалкхен музее ма аллара, ший балхашца Хоронько Игорь Бори-

совича ма ярра хьагойт ше морг-кхы йоацаш йола ГалгӀайчен лалама хозал. Карарча хана гов-занча дика болх беш ва кердача кхоллама даькъ тӀа, ГалгӀайчен шахьарий, юртий хозалца ювза-еннача. Цу сурташ тӀа Игорь Бори-сович гӀерт географе оагӀонаш хинна а ца леш, вай республикан къаьстта хьал гойта.

Суртанчас лаьрххӀа терко тӀайохийт цхьацца йолча мот-тигашта: Кавказа лоамий дукъ тӀа латтача сердалонна; ГалгӀай къаьнарча гӀалай, иштта таха-нарча гӀишлоний архитектуран-на, лаламца дувзадenna латтача-баьццарча довкъашкара лакха-ча лоамашка кхаччалца, иштта дӀаяха ханаш таханарча ханаш-

ца вӀашагӀкхеташ йолча мотти-гашта.

ХӀара болх художника, хьа-жархочунга деш дола къамаьл санна ба, цунца тӀахьехаш, хьажа вай мехкарча дукхача оагӀоний хозалга, яхаш. Ший арен сур-ташца Игорь Борисович гӀерт дувца, ГалгӀайчен тамашийна эхь-эздел, лалама хозал хоттаден-на хилар сага вахарца.

Цу кхоллама таронаш вай хьа-жархошта гургьа, аргӀанара гов-занчан гойтам болча хана.

Кхетаче дӀаяхьа лерхӀ ГалгӀайчен паччахьалкхен ис-бахьален искусствай музее, из цкъа хинна лийнаяц цу тайпар-ча гӀулакха дикагӀа йола искус-ствон майда.

Дийна дувцар

Ший сурташца къаманцара бувзам гойташ ва Пхьилекъонгий Заур

Гьаьгенаькъан Марина

Массахана шоай дагардар до-аржаде, гонахьенна довзий-та цхьацца оагӀонаш леладаьд адамаша. Сурташ дахкара, да-хара болх шийна чулоацаш ба, культураца дувзадenna дукха хӀама.

Пхьилекъонгий Заур тахан доккхача дешаца вовзийта везаш суртанча вац. Цун дега лоархӀаме да ше леладер гона-хьарча наха дезаш хилар, иштта ший наха ше хьаллоацаш хилар.

ХӀара цун болх Даьхенца-ра боккха безам гойташ ба. Тахан из вовзараша оалаш да, цун сурташка гӀолла кхоллама кӀоаргача, доккхача наькъаш-ка гӀолла гобаккха йиш я аьле. ХӀара цо даьккха сурт ший къа-манцара лерхӀам вайна гойташ да.

Укх тӀехьарча диъ шера Заура дӀадихьад театра, ГалгӀай гӀалашта, къоаношта хетадаь гойтамаш. Тахан кхол-лама балхашца къахьегараш-цара, лакха начӀал дарашца-ра ший лерхӀам гойташ ва из. «ГалгӀайчера боккхагӀбола пхьараш» яха суртгойтам хьа-бийллар цо, дукха къахьийга,

уйла яь. Цхьацца балхех чуийн-на боахка пхьараш ба сурташ тӀа латтараш.

«Сурташ цар хьаьбча хӀамашта даьхе, пхьараш шоаш тӀехьашкахьа бус массахана. Сай декхар хийтар сона, наха лакха говзал йола вай пхьараш дӀабовзийтар», - дийцар Заура. Цун балхашка я теникаш хьаеш, йоаеш йола лӀахилганаькъан За-рета. МоллагӀча ханага кхаьча-ча кхалнаьха дог дошадеш да цун балхаш.

Пхьиденаькъан Мухьмада болх шаьмали яча баьцовгӀах хьабеш ба. ДаьттагӀе вахаш волча цу сага хьаеш йола пхье-гаш массане тамаш еш, чӀоагӀа, яйга я. Цхьаккха а дегӀа зе деш йола хӀама хьокхаяланза йола пхьегӀаш тахан къаьстта чӀоагӀа эшаш, цул совгӀа дуккхача ше-рашка яхаргӀолаш я.

Жовхьарашца болх беш йолча суртанчан БӀарахой Ами-ната балхаш кьегаш йолча хӀамашца тоадеш, хьадеш да. ларчакханаькъан Мадинас джут баьций мазаех, галеш деча кӀадаех хӀамаш хьаю тахан, массавар цецвоаккхаш. ЧакхсадоагӀаш йола, тӀоадал чуозаш йоаца, дикка яхаш йола уж хӀамаш лоархӀараш дукха

ба.

Оздой Хьасан вай мехка во-взаш ва моллагӀча тӀоарска хӀаманца болх бе ховш хила-рах. ХӀама тоаеш, боккха болх ба цо чакхбоаккхар. БӀарахой Фатима дикка гаьнаяннай фертах кӀувсаш хьадеш. Чоал-хане болх ба цо царца дӀахьор: тха къаждеш, тӀаккха оалхаш дӀайолаьле; дӀахо тайп-тайпара басараш деш тхана, ирача ур-саца сурташ дехкаш, догам деш, кӀайча зигаца гом буллаш,

иштта кхыдола балхаш деш.

Заура сурташка гӀолла вай къаман лакха говзал, начӀал дола нах байзар мехкахошта. ХӀара суртага хьожаш ха яь-ккха, дукха хӀама зе йиш я, кхы-меттел малагӀча тайпара дега хьал долаш говзанчо из болх дӀахьош латт а тӀехьа.

«Заур дика, эздийча ГалгӀай кхалсага кхеваь воӀ ва. Цо дӀахьоча балхо хьагойт, ший къам, ший мохк цунна дезил-га, дега боча долга», - аьлар РФ

театральни болхлой моттигер-ча Союза кулгал деча Ховтанаь-къан Дугурхана.

Цу гойтамах доккха совгӀат хилар из мел вовзарашта, иштта берригача мехкахошта. ГалгӀай къаман пхьарий говза-лах, начӀал дарех ший сурташ-ка дувцаш волча Заура дег чу дукха да...

Иштта беркате хӀама доаржа-деш, шоай кулгашца хьакхол-лаш бола нах дуккха хилба вай къаман!

12 БАРТ-ЦХЬОАГІО

Сурташ дахара яхъашка котбаьннарий цІераш яйзар мехка

Гаьгенаькъан Мартина

«Кванториум» яхача берий технопарко дІахьош хиннача «Лорасурт даккха моттиг» яхача яхъашка котбаьннарий цІераш яьхар. «Сердалога» из хоам бу цу дешара моттигера.

Къамаш цхъанкхетара Ден хетаяь йолча яхъашка шоай мел йола говзал гучаяккха аьттув баьлар дешархой. 9 шергара 17 шерга кхаччалца дола бераш дар дакъа лоачаш хиннараш.

«ДоттагІалцара моттигаш» яхача оагІонца котало Даканакъан Алинас яьккхар. ШоллагІа моттиге эттар Албохчанакъан Зубейр, хІаьта кхоалагІа моттиг Леймой Темарланеи Ахтоланакъан Сайт-Мухьмадеи йийкъар. «Іадаташ, культура» яхача оагІонца эггара дикагІа ба аьнна къоастабир Хамченакъан Радимай болх, шоллагІа моттиге Овшанакъан Хадича эттар. ХІаьта кхоалагІа моттиг Албохчанакъан Зубейра яла лаьрхІар.

«Эггара хозагІа йола лоаман моттигаш» яхача оагІонца грамота Балханакъан Рахимайна кхаьчар, дото майдилг Эстемираькъан Сахара йихьар, Кхоартой Сафият кхоалагІа моттиге хилар.

Кхелахой хиннараша белгалдечох, хоржам бе хало дар, хІана аьлча деррига сурташ чІоагІа хоза, дог тохадолиташ дар.

Ер шу йистедалале, 400 кийла ги гулде лерхІ мехка

Коазой Мадина

Хьун моттигашка дІаде аьнна ги гулдеш къахьегаш ба, хьун боахамашта доал дераш. Кулгашца бе безаш болх ба из. Карарча хана, цу моттигера тхога бенача хоамах, цар гулдаьд 100 кийла совгІа къахььесте ги.

Ер шу дІадалале, 400 кийлага кхоачаш хьалъаьде дезаш да из ГІулакх. ЦІеча нажа, малхбоален попа, бочабІара ги хургда из. «Гулдаьр хьун гина тохкам беча моттиге дІахьоргда. Хьун моттигашка дІаде кийчдергда из. Даьла низаца, дІа-хьа йогІа гаьнаш ураоттаргьа царех», - белгалдир «Сердалога» цу оагІонцарча министерствон болхлоша.

Даьхенна тешаме хилар

Къамаш цхъанкхетара Ди хьаллаца арабаьлар вай мехкара бахархой

Гаьгенаькъан Мартина

Дуккха хІамаш да вай вахаре цхъаккха халонашца, ханаца талхаргдоачаш, хийрадаргдоачаш. Цхъан мехка дахаш дола къамаш шоайла бартаца, бувзам болаш, моллагІа хІама хьаллаца дезача ураоттар массахана лоархІаме хиннад.

Цхъабараш юкьера барт эгІабе, адам хьалхьоаде гІерташ латте а, Росссе бахархой шоайла барт чІоагІбеш, дикагІа хургдар хьаллоачаш дІабахара никъ хоржаш ба. Хала ханаш эттача, лоалургдий-хьогІ ер аьле хеталу, бакъда, шийна хьалхашкара декхараш бехктотхаме кхоачашде ловш, наха юкье беркатегІа, цІенагІа хургдар доржадеш дІаваха гІертачунга, халон тІехьа атто йоагІа массахана.

Кердача технологеша бувзам лоаттабе вайна лур боккха аьттув ба; бакъда, дийнача, вІаший духьаллатташ деча къамаьлага хІама кхоачаргдац.

Къамаш цхъанкхетара Ди дезде арадаьлар адам. Гуш дар, берригаш дог айденна, из цІай дезаш, лоархІаш болга. Вай

къам массахана хиннад хьаьша веза лоархІаш, цун ГІулакха ураотта кийча долаш, эггара дикагІдар хьаьшанна аьнна лоттадеш. ВІаший ГІо деш, ийшача моттиге кулг кховдадеш хилар тахан а къаман наха юкье долаш, лакха лоархІаш да.

Магасерча «Барта ГІала» юхе хиннача доккхача цІайга хьежача гуш дар деррига. Иштта йоккха кхетаче из мо долча дийнахьа вайна лоархІаме я.

Барт, безам наха хьаллоацилга хьахьокх цо. Тхьовра денз вай даьша, ноаноша хьадахьа Іадаташ довза, леладе безам бараш а хІара денна дукхагІа ба вай къаманца.

Йоккхача кхетаче хьадийлар пхьегІаш, ловзоргаш, куцала лелаю хІамаш, иштта кхьадараш довзийташ дола гойтамаш. Пхьараша, говзанчаша гулбенарашта йовзийтар Дала шоашта енна говзал. Долакханакъан Лизай джинса кІадах яьча хІамашта бІарг тІаьтта бар къонабараш. Агенаькъан Мадинас ший кулгашца паспорта тІайохка беттагаргаш хьаю, иштта блокноташ, зизаш.

Цу кхетаче массанена довзийта хьаденадар цо ший бал-

хаш. Совтанакъан Хаде хьадаьсахьаташ, бусйоагоргаш, иштта кхьадараш къаьстта лоархІаме моттиг дІалоачаш дар. Тамашийна хоза кхелла балхаш дар уж. Атиганаькъан Беслана «Вай керамика» яха балхаш, Муталаланаькъан Маринай «Шабра мотт» яха Юмавеш дола ловзорг массане бІарг тІаотташ хилар гойтаме.

ЧІоагІа гІадвугаш дар, вай къаман юкье иштта начІал дола нах хилар. Къарший-Черсий мехкара вайцига венача Французов Казбека хьокха от-

тадаьдар Кавказера лоамаш, гІалаш гойташ дола сурташ. Шин мехка юкьера барт, бувзам белгалбеш дар из ГІулакх. Вай мехкадас Келаматанакъан Махьмуд-Іаьлас белгалдир, кхьбола нах безаш, массадолча къамашца барт болаш даха дезилга.

Йоккхача Росссе дукха къамаш дах тахан, эрсашта, селашта, татарашта, узбекашта, черсашта, якуташта юкье барт, цхьоагІо хуле, вай боккха мохк хІара денна тоалуш хургба, вай ГІулакх а лакхача моттиге латтаргда. Шахьара керттерча доазон тІа машар, барт хьаллоачаш дола иллеш оалаш арабаьлар республикерча филармоне артисташ.

Имагожанаькъан Османа «Вай цаІаш да», Охценаькъан Розай «Росси, маьрша хийла», Акхасаганаькъан Мовсара «ДІама ГІо», Хьоашаланаькъан Лолитай «Росси», Малсаганаькъан Розай «ГІалгІай байракх», иштта Наьсарерча № 15 йолча ишколерча берий «ГІалгІайче» яха зовне дека иллеш дар майдан аре дІалаьцца хозаш.

Дикача ГІулакхаша диканга бода никъ хьабелл! Иразе, беркате, машарца дахалда вай мехкара къамаш! ЦІаккха а мабохалба вайна юкьера барт!

Ширача заман ларах

Курхьарс мишта хьаю гойташ хилар вай мехка

ГӀазданаькъан Ахьмад

Ерригача Россес дӀахьош йолча «Кхоллама бийсанца» бувзабаь, курхьарс яха тхьоврача хана вай къаман кхалнаха керта тӀа туллабаь гӀирс мишта хьабе беза гойташ, кхетаче хилар республике. Къаман Ӏадаташца дувзаденнараш боча дола нах гулбеннабар Наьсарерча берий исбахьален ишколе дӀахьоча цу кхетаче дакъа лаца. Республикерча къаман кхоллама Цен этнографех болча оагӀон методист йола Цолой Зарема яр цу балха керте эттар.

«Курхьарс къаьнарча хана вай къаман кхалнаха чӀоагӀа лоархӀаш лелабаь керта тӀара гӀирс ба. Къаман къаьнара ис-

тори, культура, Ӏадаташ белгалдеш хӀама хинний из. Вай хьалха хиннача кхалнаха шоай кулгашца хьаеш хинний курхьарс, бакъда хана йӀоахалца цунца дувзаденнараш дицлуш латтар. Тахан курхьарс ше эггара хьалха хиннача тайпара меттаоттаяр - вай къаман лоархӀаме декхар да», - дийцар «Сердалога» РДНТ кулгалхочун гӀонча йолча Котанаькъан Марема.

Цолой Заремай, хьинаре къахьийга, абгтув баьлар курхьарса селханара куц хьаоттаде. Истори, къаман культура тохкаш, къоаношца къамаьл деш дӀабихьа боккха болх ба из. Дешархошта хьалхадаьккхар, курхьарс тхьовра хиннача гӀалгӀай кхалнаха вахаре малагӀа моттиг дӀалоацаш, малагӀа маӀан леладеш хиннай.

Цолой Зарема тӀахьожаш, шоай кулгашца цхьацца балхаш хьаде хьежар кхетаче гулбенараш. Царех хӀаране эгга-

ра хьалха беш болх бар из. Къонача тӀехьено кхетадир, къаман селханарча деношца, къаьнарча истореца дувзаденна-

раш дийндар, наха юкье уж лархӀийтар мел эшаш гӀулакх да вай культуранна юкье.

Цолой Заремас тахан чӀоагӀа къахьегаш латт из хӀама доаржаде, массанега хьаллацийта герташ. Культуран гӀулакхех йолча Министерстве ца зувш дисанзар вай бераш къаман истореца иштта лерхӀам болаш, довза герташ хилар.

Министерствонна хьалха латтача Лаьнанакъан Залинас «Берашта дола ховли-довзалеш» яха Овшанаькъан Мусай книжкеш делар царна совгӀата. Къаман къаьнара Ӏадат дийндар мел йоккха моттиг дӀалоацаш да белгалдир цига.

Курхьарсах лаьца дукха дийцад вай къаман юкье, тайп-тайпарча цунна хетаяьча кхетаченашка, иштта кхьаца моттигашка а цӀихеза хиннай вай кхалнаьха курхьарс. Тахан а даггара тохкаш, гучадоахаш латт вай Ӏилманхоша, историкаша, иштта кхьабараша цунца дувзаденнараш. Белгалде деза, эггара хьалхара курхьарсаца дувзаденнараш XVII-ча бӀаьшеренна тӀадолхаш долга. Цох кхетаду вай, из мел къаьнара гӀирс ба. БӀаь шераш хьалха денз дола цунцара истори дайна дӀадала йиш йолаш дац!

Цхьори яхача лоаман юрта 2022-ча шера корадаьрашта тӀагӀолла дӀаболабир курхьарс меттаоттаяра болх. Малхара кашамаш Ӏочухаьрца, цу кӀалха массехк корайир уж цу хана. Кораяь, ювцаш-м республика хьайича денз я из. Республикерча къаман кхоллама Цен болхлоша, Котанаькъан Марем хьалха йолаш, боккха болх дӀабихьар из тохкаш. Цу хана соцам а бир курхьарс меттаоттае, дийнъе, аьнна.

БӀаьшерашкара тахан ваьга кхьаца, дӀахо ший хӀама дӀахьош я курхьарс таханарча говзанчий кулгашка, исторе, культуран оагӀонашка. Цолой Заремас дӀахьош бола болх мел лоархӀаме ба кхетадеш хила деза вай тахан. Дахалда массахана вай къаман беркате, сий-дола истори!

Къаман ТЮЗе гулбелар, «Дегаза боабашк» яхача спектаклага хьажа

ГӀазданаькъан Ахьмад

ПалгӀайчен берий Театре гойтаргья «Дегаза боабашк» яха спектакль, из оттаяь С.Озерскаяс.

Цунга хьажа гулбелар тайп-тайпарча дешара моттигашкара ондаргаш - Ӏаьлий-Юртарча дукхача доакъоьх латтача лица, столицерча «Марем» гимназера дешархой, иштта могашал яйна бераш, Донбассе дӀахьош йолча лаьрхӀаца операце доакъашхой дезал.

«Белгалду, цхьа дакъа хьожаш хиннараш цига бахкар дар «Пушкински карташ», цар шоашта хьалхашка хьайийлар лоархӀамеча театра искус-

ствон дикагӀа йола оагӀонаш. Спектакло самукъадаккхарал совгӀа, кӀоаргга хьехам балара оагӀув а гойтар. Къонача хьажархоша никъ бир турпалхочунца цхьана хьал довзара даькъ тӀа, царна дайра вахаре ра лоархӀаме дола гӀулакхаш. БоккӀонцахьа бола фаьлг - из хоза гойтам хинна Ӏац, из ба хьаькъале хьехамча, берашта новкъостал деш, мах бараш лахара: дикал, шоаш ма дарра тӀаьцар, лерхӀаш дар кхоачашдара тӀехьа хилар», - аьлар ПалгӀайчен ТЮЗе «Сердало» газетага.

ЗӀамига хьажархой кхьаьчар кхьаца дунен тӀа. Хоза кийчъяь спектакль, классически истори гойташ йола моттиг, йовхьамаш ловзаерашта тӀабувха

гӀирс, фаьлга ханаш гойташ кердадаьккха хинна деррига сурт, иштта цунца нийслуш

дӀахьош хинна мукъам берий дог гӀоздоаккхаш бар, беррига теркам тӀабохийташ цу го-

нахьарча хьала, цудухьа дицлургдоацаш хилар царна из ди.

Зуламхоша Шолжа вахархочун 75 эзар сомал совгIа зе дир

Гаьгенаькъан Мартина

Шоаш мичара ба хьа ца хайтача зуламхоша Шолжа вахархочун ахчан зе дир 75 эзар сома. ХIанз укх сахьате, полици лохаш я зуламхой, яхаш, дийцар «Сердало» газетага моттигерча мэре.

Тохкамхоша яхачох, Шолжа вахархочунга телефон техар, банке болх беш болча нахагара йолаш санна. Из саг кредит эцара тешаваь, цар цун банка счёта тIара 76 эзар 800 сом дихьар.

Из гIулакх довзараша яхачох, хала хете а, цу тайпара хьалаш нийслуш да каст-каста. Цудухьа цар дехар ду нахага фийла хила, яхаш.

Шолже кхувш воагIа вахархо СУВУЗТ хьожаве тарлуш ва

Гаьгенаькъан Мартина

Шолже кхувш воагIа вахархо, ЛаьрххIа йолча дешара-кхетам балара къайла йолча моттиге (СУВУЗТ) хьожаве тарлуш ва, цо къоал дарах, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мэре зарбан болх лелабеча Батиганаькъан Хьавас.

«Цу зIамигача зуламхочунна кхел яра дош дийцар кхувшбоагIарий гIулакха йола, шахьара кулгалхочун гIончас Дзаязиканаькъан Мусас кулгал а деш дIахьош хиннача комиссе. Балха моттиг дIахьош, ГIалгIай Респубlike ГIолла йолча РоссЕ МВД ООУП ПДН «Сунженски» МО болхлоша, дешара урхаллен викалаша шоашта хетар аьлар цу хьалах», - йоах хоам.

Кхетаче иштта белгалдир из цо хьалхара деш доацилга.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат серии №00624003322948, выданный ГБОУ СОШ №2 с. п. Кантышево в 2017 г. на имя Мерешкова Джабраила Асхабовича, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии А №6975072, выданный СОШ №3 с.п. Кантышево в 2002 г. на имя Чумаковой Фаризы Хамзатовны, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии А №9880884, выданный СОШ №2 г. Назрани в 2004 г. на имя Оздоева Амирхана Мухарбековича, считать недействительным.

Бувцаш бола мотт Магасе шаьрбеш ба палестинцаш

Гаьгенаькъан Мартина

Шоай мехкара беха вайцига кхаьча палестинцаш мотт дикагIа кхетабарцара кIоаргаленаш йовзаш хилар. Кагирхой цхьанкхетарий ЦIагIа дIахьош я урокаш. Из хоам «Сердалога» бир цу гIулакха хьалхалаттараша.

«Эрсий мотт Iомабеш къахьегаш ба мехкахбаьха вайцига кхаьча уж мискаш. Кердача вахарга, культурага, нахага дIаIама болалуш ба уж нах. Бувцаш бола мотт дикагIа кхетабергболаш, болх дIакхухь царца тахан. Эггара дукхагIа къамаьлаца нийслуш дола дешаш довзийташ, хала дешаш

дикагIа кхетадергдолаш урокаш я царна хьехархочо лураш.

Шоаш цакхетар дIахоатташ дIабихьар цар болх», - йоах

тхога кхаьчача хоам. Кагирхой цхьанкхетарий ЦIенна кулгалхочун гIончас ЧIасанаькъан Руслана бел

галдечох, иштта йола урокаш, сихагIа эрсий меттаца дIаламаргболаш, лоархIаме я цу наха.

«Даьй-ноаной онлайн 2.0» яхача кхетаче дакъа лоацаш хилар вай мехкахо

Гаьгенаькъан Мартина

Даьшца, ноаношца бувзам лоаттабарах болча моттигерча оагIон доакъашхо йола ГIоандалой Хадига Пятигорске дIабихьача цу оагIонцарча гулламе вай республика дIайовзийташ хилар. Из хоам «Сердалога» бир «Бералла наькъаш»

яхача Ерригача РоссЕ проекта зарбан болх лелабераша.

«Из кхетаче хIанз шозлагIа дIахьош яр. Ишкола, даьшта, ноаношга юкьерча бувзама хетаяь яр. Кагирхой тахан Даьхенцара хIама лорадеш, кхетам нийсбеш ураоттабарах дийцар гулбеннараша.

ГIоандалой Хадигас Къилбаседа Кавказа регионашка гулбеннарашта хьалхашка белгалдир, дезала, даьна, нанна, ишкола юкьера гIулакхаш мишта лораде деза.

Пайдане хургдараш дIахьа эцаш, юкьедаьхача бакъахьа дола кердадараш белгалдеш болх дIабихьар кхе

таче вIашагIкхийтттараша», - дийцар тха газетага. Берашта доал дерашта, хьехархошта дукха хIама довзийташ моттиг яр из. Юкьедаьха эггара толашагIа, пайданегIа да аьнна хетараш, мехкарча 89 моттигера 600 совгIа доакъашхо гуллургволча Ерригача РоссЕ даьй-ноаной комитетата съезде дувца оттадергда.

ГIалгIайчен РСЦ гурахьа дIадув ялаташ тохкаш хилар

Коазой Мадина

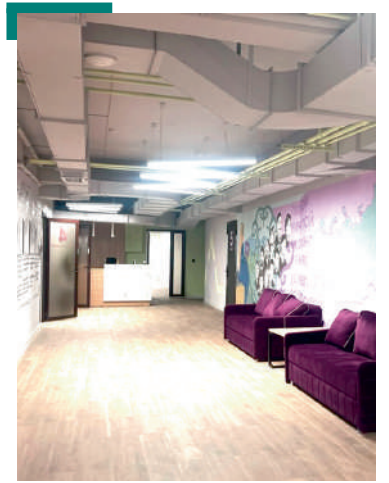
ГIалгIай Республикан юртбоахама центра говзанчаша гурахьа дIаювш йолча мехкарча культурой керда фу дIадийра, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цу боахама зарбан болх лелабераша.

Хоам бу, карарча шера 1,5 гектар даькъ тIа «Ама» СПРК

деррига юртбоахама балхаш дIадихьачул тIехьагIа дIадийра мишта хьахул хьажара 5 тайпара кIа, 5 тайпара мукх.

Кердача фун тайпа юкьедакхар бахьан да, лакха хьувкъам луш, лазарашта духьальотташ, иштта йокъал ловш, технологически кIин дикал йолаш долча фух малагIа пайда эца йиш я хьажар», - аьлар ГIалгIайчен РСХЦ.

Кагирхой Ца дакъа лоацаш хургда Ерригроссийски яхъе

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгIай Республикан кагирхой цхьанкхетарий цIа (Магас) яхьедаргда «Кагирхой моттиг» яхача Ерригроссийски кагирхой центре, аьлар «Сердало» газетага вайцигарча кагирхой фусама кулгалхочо Ведажанаькъан Зоврбика.

Цу лоархIамеча кхетаченга ГалгIайчен кагирхоша кийчо йир видеоматериалаца, иштта гойтамца, цу тIа гуш ба центра болх, цун вахар.

Яхъе дакъа лоацаш ба эггара дикагIа кийчо яь йола кагирхой, мехка цхьанкхетараш. Уж хьа-хоржаш теркалю кагирхой политика, цар таханара уйлаш, дукхача оагIорахьа уйла е ховш уж хилар, дукхача оагIорахьа центра болх дIабахьа йиш хилар, шоайла бувзам лелабар, цу дакъь тIа «Хьалхарчар болам» яха тоаба хилар, иштта «Дешар» яха Рос-сийски юкъарло, «Росси - тароний мохк» яха майда, кхыдола бувзамаш хилар.

«Кагирхой цIа - из я пайда лургбола проекташ хьаххоллаш, Россе хьинар дола ноа-хал дегадоаладеш йола мрттиг. Тхона йоккха сийле я федеральни дакъь тIа тхоай центра болх гойтар - из майда боккъон-цахьа йола ГалгIайчен кагирхой тIаозара йола моттиг я», - аьлар ГалгIай Республикан кагирхой гулакхех йолча комитета кулгалхочо Малсаганаькъан Адама.

Юкърча Ачалкхерча дешархошца кхерамзленах, машарах дийцар

ГIазданаькъан Ахьмад

Юкърча Ачалкхерча №15 йолча ишкола йоккхагIа классашкарча дешархошца, кхетаче дIайихьар укх деношка. Кьонабарашта дийцар терроризм, экстремизм яхача зуламех, цар адамий вахар мел чIоагIа дохаду. Кхетаче дакъа

лоацаш бар МагIалбика кхален АТК оагIонцара кулгалхо Джамболатанаькъан Мухьмад, дийша нах, Iаьдала болхлой.

Гулбеннараша кхувш латтарашта дийцар; цу воча, бIехача зуламах хьокхавенна саг, ший вахар доадаь саг волга. Ада-

машта юкье массахана барт, машар, цхьоагIо хила езилга, цхьаккха а тайпара кхерам боаржабе йиш йоацилга», - дийцар «Сердалога» МагIалбика кхален администраце.

Кагирхошта хьалхадаьккхар, тахан интернете гIолла шоай бIеха болх дIакхухьача цу нахаца цхьаккха тайпара бувза-

ме вала, цар яхачунга ладувгIа йиш йоацилга.

Нагахьа, цхьа тешаме доацаш хIама зийнадале, ма хулла сихагIа Iаьдалга хоам бе а беза.

Белгалде деза, иштта йола кхетачеш МагIалбика кхале массахана дIакхухьаш йолга. Тахан лоархIаме, кагирхошта пайда хулаш болх ба из.

«Дизайнер мишта хила йиш я?» яха дешар дIадихьар Магасе

Гаьгенаькъан Мартина

По дерий оагIонца дIадихьар Магасе «Дизайнер мишта хила йиш я?» яха Налганаькъан Темирхана хьехамаш. Из хоам «Сердалога» бир РЦД зарбан болх лелабераша. «Ди-

зайнерий балхаца дувзаден-нараш довзийтар цу кхетаче. Болалуш болча дизайнерашта хетадаь дар из вIашагIкхетар. Доакъашхошта дикка пайда беш хилар из моттиг», - йоах тхога кхаьчача хоамо.

Спикера довзийтар таханарча цу оагIонцарча балхацара керттердараш. Ший дикагIа дола балхаш хьахьекхар цо цига. «Оаха доккха баркал оал Налганаькъан Темирхана, из кхетаче хьаллаца раьза хиларах. Гулбеннарашта дикка

пайда беш хилар кхетаче. Баркал хилда доакъашхошта а деррига ма дарра довза, кхетаде гIерташ кьахьийгача», - аьлар тхога гIо деча оагIонцара болхло волча Iарчакханаькъан СаIида.

ИВЛ аппарат эца 75 эзар сом совгIа ахча гулдир Эбарга-Юртарча дешархоша

Гаьгенаькъан Мартина

Берий реанимацияна эшаш йола ИВЛ - пехкашта садаха гIо деш йола аппарат - эца 75 эзар сом ахча гулдир Эбарга-Юртарча дешархоша. Из хоам «Сердалога» бир «Дикача наьха клуб» яхача гIо лоаттадеча ганза болхлочно Гиренаькъан Лейлас.

Ер итлагIа шу да, ганзо хьаллоацаш, «Дикалла ярмарка» дIакхухьаш, могаш боацарашта гIо де хьожаш дешархоша кьахьега. Укх шера шоаш хьаьа хIамаш, даараш дохкаш болх дIабихьар цар. 74 567 эзар сом совгIа ахча гулде аьгтув

баьлар берий, Даьла кьахетамца.

«АДАБ» яхача гIо лоаттадеча ганзе дIахьожадир ахча. ИВЛ аппарат реанимацияна эггара чIоагIа эшаш бола гIирс ба, дукха унахой хул цун гIо эшаш.

«Оаха доккха баркал оал даьшта, ноаношта бераш иштта кьахьетаме, догдика долаш кхедарах, иштта цар леладер хьаллоацаш, царна нийсагIа хургдар хьалхадояхаш латтача хьехархошта. Хоза масал да оаш хьахьекхар! Тахан бераша хьагойтад, цIена, кьахетаме, дика дог хилар вахаре мел лоархIаме да», - аьлар Дикача наьха клуба кулгал деча Матенаькъан Натас.

сердало

Учредитель:
Государственное
автономное учреждение
«Издательский дом
«Сердало»

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

Главный
редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Роскомнадзора
по Республике Ингушетия.
Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033
от 16 декабря 2024 г.
E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены
в компьютерном центре
ГАУ «Издательский дом «Сердало».
Время подписания номера
по графику в печать:
12 ноября 2025 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № Тираж: 2000 экз.

Нальчикерча яхъашка толамца дакъа лаьцар вай гимнасткаша

Гаьгенаькъан Мартина

«Лоаман чІагаргаш» яхача Ерригача Россе исбахъален гимнастиках йолча яхъашка дакъа лаьцар толам болаш хилар вай спортсменкашта. Из хоам «Сердалога» бир мехкарча Минспорта зарбан болх лелабеча Гаппархой Аишас.

Гаьбартой-Балкхарой мехкарча яхъашка шоай говзал гойташ дизза диь ди даьккхар йийигаша.

2010-ча шерарча гимнасткашца кьовсаенна хиннача вай мехкахочо котало ера ший республиканна.

Мехкашта юкьерча кхыча яхье 5 совгІат даьккхар вай тоабо. 9 шу даьннарашта юкье белгалбаьлар МутаІаланаькъан Алима, Савина Александра.

Дошо майдилгаш ера тоабанна Суворова Сафияс (2015), Ярметова Кизилгюла (2017), Ярметова Аминас (2020).

12 шу даьннарашта юкье кхоалагІа моттиге эттар вай гимнасткаш, 2010-2011-ча шерашкарчарна юкье КМС программах хьалхара, кхоалагІа моттигаш йоахаш белгалбаьлар.

Хьалхара моттиг яьккхар вай наьк дераша

Гаьгенаькъан Мартина

Нальчике дІайихъача мехкашта юкьерча яхье хьалхара моттиг яьккхар вай мехкарча наьк дераша. Из хоам «Сердалога» бир Минспорта зарбан болх лелабеча Гаппархой Аишас.

Къаман цхьанкхетара Денна хетаяь яр Нальчикера яхъаш.

Кьилбаседа Кавказа моттигашкарча 13 клуба 183 наькахо вар цига гулвеннараш. Вай мехкара цига дакъа лоацаш 9 сг хилар.

14-15 шераш даьннарашта юкье 50 м латтача оагІонца котало Угурчанаькъан Мухьмада яьккхар, иштта белгалбаьлар цу оагІонца Мартазанаькъан Мухьаммад а. 16-18 шерашка кхаьчарашта юкье котало Лаь-

нанаькъан Имранага кхаьчар (50 м).

Дошо майдилг йоаккхаш, белгалбаьлар Лаьнанаькъан Берс (50 м), иштта дото майдилг яьккхар цо кхыча оагІонца а.

11-13 шераш даьннарашта юкье лакха говзал гойташ наьк дир Шаденаькъан Мухьаммада.

14-15 шераш даьннарашта юкье кхоалагІа моттиг яьккхар

Йовлой Саида.

Букъ тІа уллаш наьк деш дото майдилг яьккхар Мержой Дениса (9-10 шу, 50 м). Цу лоархІамеча яхъашка вай мохк лакхача боараме дІахьокха аьттув баьлар кагирхой.

Царца яхъашка дакъа лоацаш хилар республикерча наьк дарах йолча Федерацие президент Малсаганаькъан Іамархан.

Дунен яхъашкара ши майдилг ера вай панкратионхоша

Гаьгенаькъан Мартина

Эллиной мехка дІайихъача дунен яхъашкара ши майдилг ера республиканна вай панкратионхоша. Из хоам «Сердалога» мехкарча спорта гІулакхех йолча Федерацие бир.

«Дунен 15 мехкарча говзанчаша дІагойтар шоаш толашагІбарех болга. Лутраки яхача шахьаре дикка белгалбаьлар вай спортсменаш а.

93 кийлах латтача доза-лах дото майдилг яьккхар Йовлой Іалихана. Казахстанерча спортсменал котваьлар из. Молдова кхаьча-

ча спортсменаца гІертачул тІехьагІа, шоллагІа моттиге оттавир из.

77 кийлах латтача доза-лах борза майдилг яьккхар Дудурганаькъан Аласхана. Котбаьннарашта хьалхалаьттараш ба Гелисханаькъан Іаддал, Шоанахой Ваха.

Шолжерча дешархошта юкье дІайихьар, жІакех ловзара яхъаш

Гаьгенаькъан Мартина

Шолжа-Шахьара дешархошта юкье дІайихьар жІакех ловзарах йола хьаькьале яхъаш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мэре зарбан болх лелабераша.

«Уж яхъаш хетаяь яр халкъа цхьагІон денна. Кхетачен маІан дар, кхувш йоагІаца тІехьенна юкьера барт чІоагІбар, цар Даьхен-

цара безам совбаккхар.

Юкьарча дешара шахьара моттигашка йоаржайир бокьонца йола яхъаш. Цар таро елар берашта шоашта ховш дар гойта, кхоллама уйлаш юкьеяха», - аьлар хоамо.

Белгалду, хьалхара «Сердало» газета яздаьдар «Ади-Ахьмада» жІакый клубашка республикан Хьалхале яьккхара кьовсамаш дІадахьарах.